

VAN IDEE TOT UITVOERING

Jaarverslag Stimulus Programmamanagement 2021

Inleiding

Programma's en fondsen

Contact

Inleiding

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen. Stimulus adviseert en faciliteert projectaanvragers en -uitvoerders en controleert de voortgang en rechtmatigheid van de subsidieprojecten.

In dit jaarverslag worden de acht lopende programma's gepresenteerd en worden de behaalde resultaten tot en met het jaar 2021 uitgelicht. Daarnaast wordt er alvast een vooruitblik gegeven naar de nieuwe Europese programmaperiode 2021-2027.

Stimulus Programmamanagement is een onderdeel van de provincie Noord-Brabant.

Programma's & fondsen

OPZUID

SUBSIDIE VOOR INNOVATIEBEVORDERING EN
DUURZAME ENERGIE

MIT ZUID

SUBSIDIE VOOR
HAALBAARHEIDSONDERZOEK EN R&D

POPS BRABANT

SUBSIDIE VOOR BRABANTSE
PLATTELANDSONTWIKKELING

CROSSROADS2 SUSTAINABLE ENERGY

GRENSOVERSCHRIJDENDE
INNOVATIEKANSSEN VOOR MKB / KMO IN
ENERGIE & KLIMAAT

COFINANCIERING INTERREG VA

BRABANTSE COFINANCIERING VOOR
GRENSOVERSCHRIJDENDE PROJECTEN

LOF BRABANT

LENINGEN VOOR ONTWIKKELING
BRABANTSE VRIJETIJDSECTOR

VAB

VOUCHERS VOOR HERBESTEMMING LEGE
STALLEN EN SCHUREN IN BRABANT

PROGRAMMAPERIODE 2021 – 2027

EUROPESE PROGRAMMA'S VANAF 2021

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

☎ 040 – 237 01 00

✉ info@stimulus.nl

🌐 www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement
voert Europese, nationale en
regionale subsidieprogramma's
en fondsen uit in Zuid-Nederland
en Vlaanderen.

© FOTO'S

Mechteld Jansen (portretfoto Dhr. Polman), LIOF,
Pharox, Onera Health, Streetplug BV, Stichting ROC
Summa College, Damen Naval Schelde Shipbuilding
BV, ZLTO, John van Dis & Claudia van Genuchten,
Solynta, Velektro, Veldia, Microlab, Officecenter, Bart
Vercoutere, Noor Schellens, Interreg Vlaanderen-
Nederland, Energie Coöperatie Udenhout (ECU),
Maurice Horsten, Colsen, SMS Stamp Tool & Mould
Technologies, Lake3D, VABIMPULS, Europese
Commissie, Stimulus Programmamanagement.

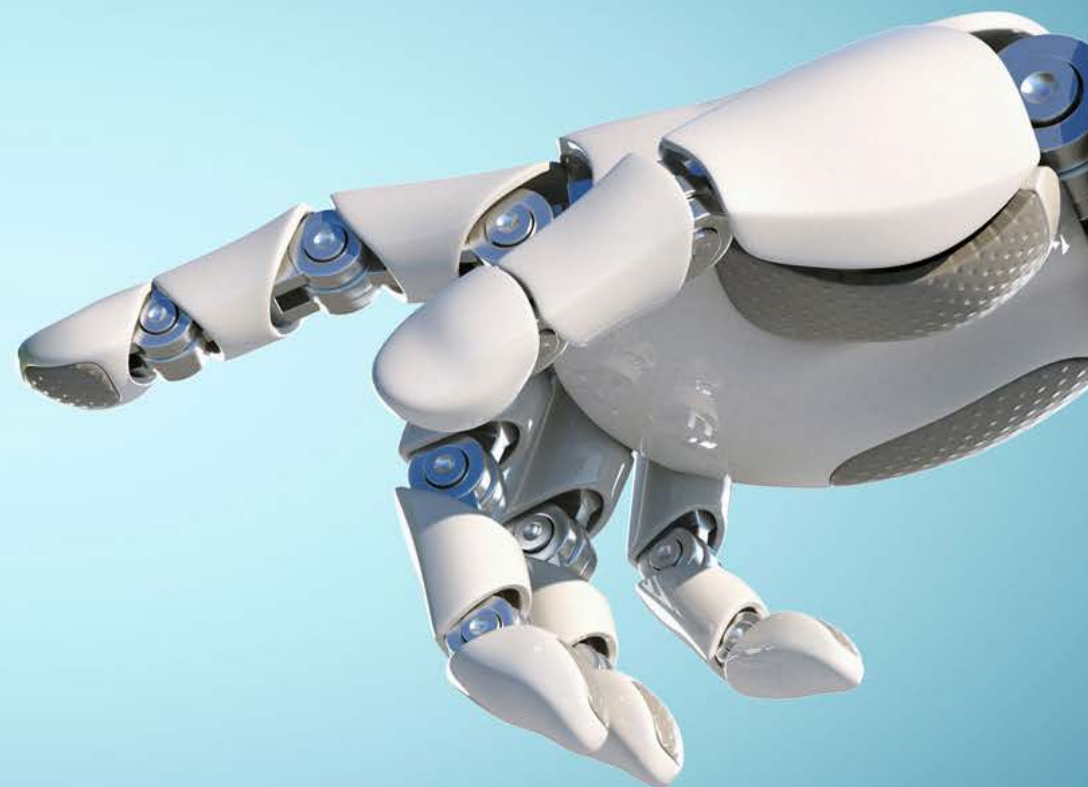
VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2022, aan deze uitgave kunnen geen
rechten worden ontleend

VAN EURO TOT IMPACT

Jaarverslag OPZuid 2021

Inleiding
pagina 2

Highlights
pagina 3

Projecten
pagina 4

Column
pagina 12

Facts & figures
pagina 13

Inleiding

OPZuid is een Europees programma dat innovatie stimuleert binnen met name het mkb in de regio Zuid-Nederland. Limburgse, Zeeuwse en Brabantse bedrijven en kennisinstellingen investeren samen met de provincies, de Nederlandse overheid en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) in honderden projecten die bijdragen aan een betere en slimmere samenleving. Het programma wordt uitgevoerd door Stimulus Programmamanagement, in opdracht van de provincies Zeeland, Limburg en Noord-Brabant.

Wat willen we bereiken?

- Versterking regionale innovatiekracht (1B1)
- Bevordering innovatievermogen mkb (1B2)
- Aansluiting hoger opgeleiden op arbeidsmarkt (1B3)
- Bevordering duurzame energie (4F)
- REACT-EU (13)

Waar gaan we naartoe?

Met de nieuwe Regionale Innovatiestrategie ([RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027](#)) als fundament is het programmadocument van het nieuwe OPZuid voor 90% afgerond. Dit document is in overleg met vertegenwoordigers van bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden en andere partijen uit het speelveld ontwikkeld en opgesteld en biedt perspectief en houvast om ervaringen uit het vorige OP doeltreffend in te zetten voor de toekomst van de regio Zuid-Nederland. De verwachting is dat het definitieve document begin 2022 afgerond kan worden en dat de eerste projecten binnen het OPZuid 2021-2027 rond de zomer van 2022 ingediend kunnen worden.

Waar staan we nu?

Het einde van de looptijd van het huidige programma nadert. We kijken terug en kijken vooruit. Het jaar 2021 heeft in het teken gestaan van REACT-EU. REACT-EU is een directe reactie van de Europese Unie op de COVID-19 pandemie. De EU heeft in 2021 extra middelen beschikbaar gesteld voor economisch herstel van de regio's als gevolg van de pandemie. Daarvan is ruim 50 miljoen euro naar Zuid-Nederland gegaan. Gezien de noodzaak om de middelen zo snel mogelijk in te kunnen zetten, is de keuze gemaakt om REACT-EU uit te voeren binnen de kaders van de lopende EFRO-programma's, zoals voor Zuid-Nederland het OPZuid.

In 2021 zijn 38 REACT-EU projecten goedgekeurd. Daarmee komt voor de periode 2014-2020 het totaal aantal projecten op 211. Van deze 211 projecten zijn er 56 afgerond. Met de 38 goedgekeurde aanvragen is het subsidiebudget van ruim 50 miljoen voor REACT-EU in zijn geheel uitgeput.

Naast de afronding van de huidige programmaperiode staan we aan de vooravond van een nieuwe programmaperiode 2021-2027. In 2021 is de invulling voor het OPZuid 2021-2027 verder uitgewerkt. De vijf grote maatschappelijke transities die in Zuid-Nederland én op (inter)nationale schaal spelen uit de Regionale Innovatiestrategie ([RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027](#)) zijn hierin van bepalende factor geweest. Bevordering van innovatie die uitgaat van de specifieke economische, technologische en maatschappelijke kracht van Zuid-Nederland, die economische impact heeft én bijdraagt aan versnelling van de transities. Innovatie wordt daarbij breder opgevat dan alleen technologische vernieuwing. Binnen de innovatieketen richt de RIS zich vooral op ontwikkeling van diensten en producten door het mkb in samenwerking met partners in de triple-helix. Deze producten en diensten kunnen zowel worden geïmplementeerd in Zuid-Nederland ten behoeve van de (vijf) transities, als worden opgeschaald voor een (inter)nationale markt.

Highlights

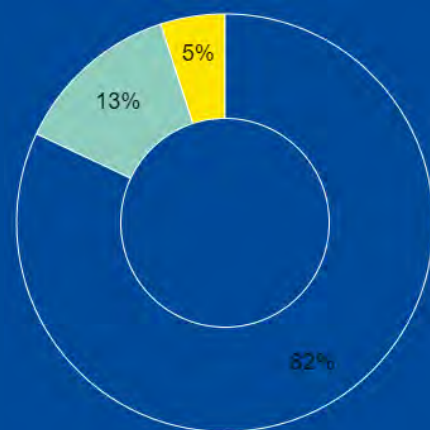
€ 208.815.414
Verleende subsidie

€ 494.045.280
Geïnvesteed in Zuid-Nederland

211
Projecten

1128
Ondersteunde organisaties
(797 uniek)

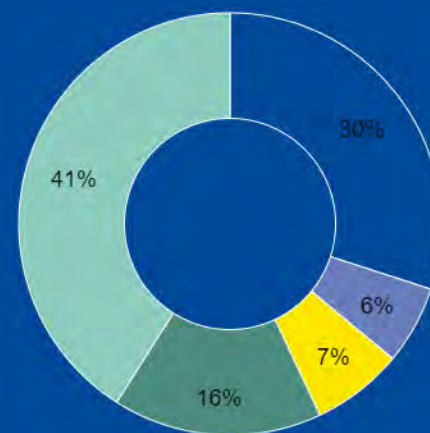
Uitputting subsidiebudget

Europese subsidie

Nog beschikbaar: € 7,5 M
Lopende projecten: € 128,9 M
Afgeronde projecten: € 19,9 M

Projectfinanciering

Privaat: € 204,9 M
Europese subsidie: € 148,9 M
Rijk: € 26,4 M
Provincie: € 33,5 M
Overig publiek: € 80,2 M

Projecten in de schijnwerpers

Innovaties voor de logistiek van vandaag en morgen (1/2)

SLEM

Online winkelen is populair. De afgelopen tien jaar zijn de onlinebestellingen in Nederland volgens brancheorganisatie Thuiswinkel.org gestegen van circa 10 miljard tot bijna 26 miljard euro. Volgens het CBS hebben de coronamaatregelen in 2020 en 2021 geleid tot een groei van 40 tot 60% in het aantal onlineaankopen. De verwachting is dat ook na de coronacrisis sprake blijft van een verdere verschuiving van fysiek winkelen naar online winkelen. Deze sterke groei van de e-commerce zorgt voor praktische problemen bij bedrijven in de logistieke keten tussen de webshop en de pakketbezorger. De arbeidsmarkt is krap, automatisering in de vorm van robots of machines is erg kostbaar en de effecten van de bezorgeconomie op het klimaat en milieu moeten geminimaliseerd worden. Er ligt dus een forse uitdaging om de logistieke sector te innoveren zodat deze nu en in de toekomst aan de vraag kan voldoen en medewerkers efficiënt en duurzaam inzetbaar kunnen werken.

Project: Slimmer Logistiek E-fulfilment Management (SLEM)

Doelstelling:

Versterking regionale innovatiekracht (1B1)

Projectpartners:

N.V. Industriebank LIOF; Fontys; Blackbox Robotics; Optec Mechatronics BV; Concept Robotics; Schneider Electric Logistic Centre; Pharox; Gerlach & co International Expeditors; Verhoex Douane advies; Gaston Schul Facilities BV

Looptijd:

10 juni 2019 – 9 juni 2023

Financiering:

Totale projectkosten: € 3.576.288

Europese subsidie: € 469.391

Rijk: € 156.460

Provincie: € 138.608

Partners: € 606.104

Overig publiek: € 417.581

In Limburg is een samenwerkingsverband van 15 partners actief in het kader van het OPZuid-project "Slimmer Logistiek E-fulfilment Management" (SLEM) om dit probleem aan te pakken. Het consortium wordt aangevoerd door de regionale ontwikkelingsmaatschappij van Limburg LIOF. Business developer en projectleider Rob Wammes van LIOF legt de centrale probleemstelling van het project uit: "Wij hebben vanuit LIOF een groot netwerk in de logistieke sector en spreken vele ondernemers uit de branche. Zij geven bijna allemaal aan dat zij mensen tekort komen om de grote hoeveelheid pakketten aan te kunnen, zonder in te leveren op de service. Het feit dat buitenlandse medewerkers door de pandemie terug naar hun land van herkomst zijn gegaan, heeft het tekort aan beschikbare werknemers alleen maar verder versterkt. Hierdoor moeten de huidige medewerkers meer en sneller hun werkzaamheden uitvoeren, waardoor zij een steeds hogere werkdruk ervaren."

Investeren in werkprocessen is vaak een te hoge drempel

Hoewel het probleem breed gedragen wordt, ligt de oplossing volgens Rob Wammes niet zomaar voor de hand: "Met name mkb-bedrijven hebben de afgelopen jaren weinig gedaan om hun verwerkingsprocessen te updaten. Dat heeft verschillende redenen, maar we zien als gemene deler dat veel partijen de initiële investering te groot vinden in technologieën die nodig zijn om dit te realiseren. Niet alleen in geld, maar ook in tijd. Nieuwe technologieën moeten eerst nog volledig worden gemodificeerd voordat ze daadwerkelijk in het bedrijfsproces kunnen worden toegepast. Deze noodzakelijke modificatiestap kost vaak maanden tijd van medewerkers. En die tijd is door de toch al hoge werkdruk niet beschikbaar."

SLEM: verlagen van drempels voor investeringen in werkprocessen

De doelstelling van het SLEM-project is om deze investeringsdrempel voor bedrijven in de logistieke keten te verlagen. Rob Wammes legt uit: "In

het project ontwikkelen wij hiervoor verschillende oplossingen. De focus ligt op de vraag hoe innovatieve technieken met slechts een beperkte modificatie-inspanning in logistieke bedrijfsprocessen kunnen worden toegepast." Het eerste werkpakket betreft de ontwikkeling van technische hulpmiddelen om medewerkers te ontlasten in hun werk. Daarbij gaat het onder andere om automatisering zoals robotarmen en automated guided vehicles die relatief eenvoudig gemodificeerd en ingezet kunnen worden. Het tweede werkpakket betreft de bevordering van kennisoverdracht tussen medewerkers. Er wordt software ontwikkeld voor augmented reality brillen die medewerkers tijdens hun werkzaamheden gebruiken om sneller en efficiënter te werken. Dit moet het maken van fouten en daarmee gepaard gaande extra tijdsinvesteringen voorkomen. Het derde werkpakket betreft de ontwikkeling van een Artificial Intelligence (AI) algoritme waarmee data op pakketten eenvoudiger kan worden verwerkt. Daardoor wordt bijvoorbeeld sneller gecontroleerd of een pakket uit het buitenland voldoet aan de vereisten van de douane. Tijdrovende douane-administratieprocessen, veroorzaakt door onder andere de Brexit, worden daarmee aanzienlijk versneld.

Met deze drie innovatieve en handzame oplossingen hoopt het SLEM-project de drempel te verlagen voor ondernemingen om hun logistieke processen te vernieuwen. Binnen sommige werkpakketten zijn al de eerste testen uitgevoerd op locatie bij de partners om te kijken hoe de versnelde modificatie en toepassing in de praktijk werken. Met de ontwikkeling uit het SLEM-project kunnen al een aantal toekomstige problemen verholpen worden. Rob Wammes geeft een voorbeeld: "Bij één van de partners hebben we de augmented reality bril met de speciaal ontwikkelde software getest. In de test werd een medewerker gevraagd om een aanvoerslang te monteren. Dit kon op twee manieren, onder- of bovenlangs. Met behulp van de ontwikkelde software die op de augmented reality bril werd gepresenteerd, kreeg de medewerker

"Ons doel is om drempels en werkdruk te verlagen voor mkb in de logistieke sector"

instructies om de slang onderlangs aan te brengen. Bovenlangs gemonteerd, zou de aanvoerslang te snel slijten, waardoor men over twee jaar alle montagewerkzaamheden opnieuw zou moeten uitvoeren. Doordat de medewerker werd geïnstrueerd om het anders te doen, is het montageproces efficiënt en goed verlopen."

Pas op de plaats zorgt voor nieuwe energie

Na de start van het project in 2019, heeft het door de COVID-19-pandemie echter wel een jaar vertraging opgelopen. Rob Wammes blikt terug: "Het project heeft wat opstartproblemen gehad door wisselingen in de bemensing. Ook het feit dat we in de afgelopen jaren nauwelijks fysiek konden afspreken, zorgde ervoor dat de motivatie voor het project bij de partners wat wegebde." Sinds medio 2021 loopt het echter weer op rolletjes: "Afgelopen jaar hebben we een wijzigingsverzoek voor verlenging van de looptijd ingediend bij Stimulus. We hebben even pas op de plaats gemaakt om de verwachtingen scherp te stellen en te kijken hoe we met elkaar verder willen samenwerken. Stimulus heeft met ons meegedacht en de verlenging gehonoreerd. Het project loopt nu op schema en er is vertrouwen bij de partners dat de projectdoelstellingen daadwerkelijk voor medio 2023 kunnen worden gerealiseerd. Door fysieke meetings, workshops en bijeenkomsten zijn alle betrokkenen weer volop gemotiveerd om hun schouders eronder te zetten. Ik vind het geweldig om te zien dat het project echt weer leeft."

Innovaties voor de logistiek van vandaag en morgen (2/2)

SLEM

OPZuid-subsidie verlaagde ook drempels voor de partners

De in het consortium betrokken partners maken volgens Rob Wammes het project uniek: “Het samenwerkingsverband bestaat uit onder andere LIOF als penvoerder, kennisinstellingen zoals Fontys, de TU/e en de Universiteit Maastricht mkb- en grote logistieke partijen zoals Herbalife en Schneider. Kennis die bij de kennisinstellingen voorhanden is, wordt direct toegepast op de werkvloer van logistieke bedrijven. En de betrokkenheid en het commitment van dergelijke grote partijen geeft aan dat er sprake is van een groot probleem in de logistieke sector. Dit geeft ook de ultieme mogelijkheid om de kennis die bij de kennisinstellingen is geborgd toe te passen op de werkvloer bij logistieke bedrijven” De toekenning van de OPZuid-subsidie heeft hierbij een grote rol gespeeld. Hoewel de partijen reeds samen deel uit maakten van het samenwerkingsverband Smart Logistics Center Venlo, was er nog geen sprake van samenwerking om dit probleem op te lossen. Om hen een duwtje in de rug te geven, diende LIOF namens de partners een OPZuid-aanvraag in. De subsidie stimuleert hen om zelf ook tijd en middelen te investeren en daadwerkelijk te gaan samenwerken aan oplossingen voor de hele keten.”

Op naar de logistiek van de toekomst

Wat de toekomst betreft is het consortium ambitieus: “We hopen dat de innovaties landen bij partners binnen én buiten het samenwerkingsverband. Wij zijn gestart met het delen van de eerste projectresultaten in onze logistieke nieuwsbrief en krijgen veel respons van bedrijven die geïnteresseerd zijn om ook gebruik te maken van deze technieken. Als partijen met ons willen meedenken, dan nodigen wij ze van harte uit om contact met ons op te nemen. Wij hopen immers dat deze technieken echt een bijdrage kunnen leveren aan het opnieuw inrichten van werkprocessen in de logistieke sector. Alle input daarbij is van harte welkom.”. Maar bovenal hoopt het consortium met de innovaties uit deze proeftuin een transitie op gang te brengen, waarbij werkprocessen in de logistieke sector efficiënter ingericht worden, de automatiseringsgraad verhoogd wordt en de werkdruk lager wordt. Door op al deze fronten in te zetten, is de logistiek klaar voor de uitdagingen van zowel vandaag als morgen!

Slaaponderzoek vanuit je eigen bed

OP-SLEEP

Lang niet iedereen haalt uit zijn of haar slaap een goede nachtrust. Veel mensen hebben last van slaapstoornissen, vaak zelfs zonder dat ze het doorhebben. Ze ontdekken het pas wanneer ze er door een ander op worden gewezen. Wanneer iemand een slaapprobleem heeft maar dit niet wordt gediagnosticeerd en behandeld, kan dit tot oververmoeidheid en grote gezondheidsproblemen leiden. De partners in project OP-SLEEP ontwikkelen een uniek product waarmee op een laagdrempelige en comfortabele manier slaaponderzoek kan worden uitgevoerd.

Project: OP-SLEEP: Ontwikkeling Patiënt- vriendelijke SLAap EEG Patch

Doelstelling:

Bevordering innovatievermogen mkb (1B2)

Projectpartners:

Onera BV; Technische Universiteit Eindhoven; Stichting Kempenhaeghe / De Berkenschutse

Looptijd:

1 juli 2019 – 30 juni 2023

Financiering:

Totale projectkosten: € 2.142.289

Europese subsidie: € 749.802

Partners: € 907.186

Overig publiek: € 485.301

Anno 2022 is 80% van de slaapstoornissen nog niet gediagnosticeerd, omdat het uitvoeren van een diagnose in een slaapkliniek voor veel mensen niet haalbaar is of een grote drempel vormt. Zo moet je bijvoorbeeld een paar dagen vrij nemen om in de slaapkliniek te worden opgenomen. Om de slaapmetingen uit te kunnen voeren, word je 's nachts met kabels en sensoren aan meetapparatuur aangesloten. De ongewone omstandigheden kunnen leiden tot spanning bij de patiënt, waardoor deze het risico loopt dat de metingen onbetrouwbaar zijn en in het ergste geval een foutieve diagnose wordt gesteld. Als het aan Pieter Ermers van Onera BV (hierna genoemd: Onera Health) ligt, komt hier vanaf volgend jaar verandering in.

Slaaponderzoek in vertrouwde omgeving

Binnen het OPZuid project "Ontwikkeling Patiëntvriendelijke Slaap EEG-Patch" (hierna: OP-SLEEP) ontwikkelen Onera Health, de Technische Universiteit Eindhoven en Stichting Kempenhaeghe een set draadloze producten waarmee op een meer toegankelijke en comfortabele wijze slaaponderzoeken in een vertrouwde omgeving kunnen worden uitgevoerd. De set bestaat uit een aantal patches voor hoofd, borst en benen en achterliggende software die de gemeten data uitleest. Met deze producten kan het slaaponderzoek thuis uitgevoerd worden. De patiënt brengt de patches zelf aan wanneer hij gaat slapen, zodat deze alle data rondom de kwaliteit van de slaap kunnen meten. Denk hierbij aan ademhaling, hartslag, hersenactiviteit en meer. De volgende dag worden deze data ingeladen in het speciaal ontwikkelde softwareprogramma. Met behulp van algoritmen worden de ruwe data omgezet tot informatie over de kwaliteit van de slaap.

Voordelen van draadloze patches

Pieter Ermers is oprichter en vicepresident Engineering van Onera Health. Volgens hem heeft de set patches een aantal unieke voordelen: "Een belangrijk voordeel is dat de draadloze patches in het gebruik een stuk comfortabeler zijn dan de producten die momenteel gebruikt worden. Patiënten ervaren het als zeer onprettig om in een slaapkliniek te worden bekabeld voor een slaapmeting. Met de draadloze patches is dit niet meer nodig. Ook het feit dat men het slaaponderzoek thuis in de vertrouwde omgeving kan uitvoeren, zorgt voor rust en betrouwbare meetresultaten. Een ander belangrijk voordeel is de robuustheid van

het systeem. In een kliniek zien we nog wel eens dat de vastgesnoerde sensoren door slaapbewegingen van de patiënt van het lichaam afvallen, waardoor deze geen data meer kunnen meten. Wij hebben het OP-Sleep-systeem op een dusdanige manier ontwikkeld dat het stevig tegen de huid aan zit, waardoor de patches er niet meer afvallen. Een derde voordeel is het feit dat met het OP-SLEEP-systeem een flinke kostenreductie kan worden gerealiseerd. Doordat patiënten niet meer in een kliniek hoeven te verblijven, worden hoge zorgkosten bespaard".

Maatschappelijke impact

Volgens Pieter Ermers kunnen de producten van OP-SLEEP een grote maatschappelijke impact hebben. Doordat er meer slaapdiagnoses kunnen worden gesteld, kunnen meer patiënten op de juiste manier met hun slaapproblemen worden geholpen. Wanneer al deze patiënten een goede nachtrust krijgen, draagt dat enorm bij aan hun vitaliteit, gezondheid en productiviteit. Hoewel de focus aanvankelijk lag op slaapproblematiek, kijkt Onera binnen het OP-SLEEP project ook naar andere gezondheidsproblemen. Pieter Ermers licht toe: "De afgelopen tijd hebben we te maken gehad met het coronavirus. Opvallend hierbij is dat mensen wisselende klachten hebben en het virus op verschillende manieren verwerken. We zijn daarom een onderzoek gestart waarbij we met de patches de activiteit van de longen volgen en onderzoeken hoe het coronavirus in het lichaam werkt en wordt afgebroken. Hiermee hopen we ook bij te kunnen dragen aan een beter begrip van het virus".

OPZuid-subsidie als forse duw in de rug

Voor de ontwikkeling van de slaappatches heeft Onera Health gebruik gemaakt van OPZuid-subsidie. De subsidie heeft hen een forse duw in de rug gegeven. Pieter Ermers geeft een aantal voorbeelden: "De subsidie heeft de ontwikkeling van de patches fors versneld. Zonder de subsidie hadden we zeer waarschijnlijk geen toegang gehad tot de slaapklinieken waar we klinische studies mogen uitvoeren. Het toekennen van de subsidie heeft aanmerkelijk bijgedragen aan de geloofwaardigheid van onze innovatie." Daarnaast heeft Onera met de subsidie ook de financiële ruimte gekregen om het systeem completer te maken. Aanvankelijk wilden ze alleen een hoofdpatch en een borstpatch ontwikkelen. Echter uit de eerste metingen bleken ook een flowpatch en legpatch noodzakelijk om een volledig beeld van de slaapkwaliteit

"De droom om slaapdiagnostiek tegen lagere kosten voor iedereen ter wereld bereikbaar te maken, lijkt werkelijkheid te worden"

te verkrijgen uit de metingen. De subsidie heeft het financieel mogelijk gemaakt om ook deze aanvullende ontwikkelingen op te pakken. Ook zijn er nog andere grote financiële voordelen te noemen: "Wij merken ook nu dat de toekenning van de subsidie ertoe leidt dat ook toekomstige investeerders meer vertrouwen hebben in ons product. Daardoor hebben we bovendien ook meer toegang tot andere kennispartners. Hierdoor is de ontwikkeling aanzienlijk versneld en hebben wij nu ook aanvullende funding van investeerders kunnen krijgen. Zonder de subsidie was er een flinke rem op de ontwikkeling geweest", aldus Ermers.

Droom van Onera Health lijkt werkelijkheid te worden

Op deze versnelling is Pieter Ermers dan ook het meest trots: "Dankzij de subsidie hebben we op hele snelle wijze met verschillende partners middels een integrale benadering het product kunnen ontwikkelen. Hierdoor hebben we al binnen drie jaar tijd een CE-certificaat voor ons product verkregen en hopen we eind 2022 klinische adoptie van het product mogelijk te maken." Hiervoor heeft Onera Health nog een aantal stappen te zetten. Momenteel is het bedrijf druk bezig met het testen en valideren van de patches middels klinische studies. Deze studies lopen nog heel 2022 door, maar men wil in de zomer van 2022 ook starten met de eerste commerciële pilots. Vervolgens hoopt Onera Health eind 2022 het product commercieel te lanceren. "Er zijn een paar markten waar we ons op richten. Wij willen aanvankelijk slaapklinieken, huisartsen en ziekenhuizen benaderen voor het gebruik van ons product. Zij zijn immers degenen die het gebruik van de patches voor slaapdiagnostiek aan patiënten moeten voorschrijven. De patiënten zijn echter wel de eindgebruikers voor wie we het doen", besluit Ermers gedreven. Het lijkt erop dat de droom van Onera Health om slaapdiagnostiek tegen lagere kosten voor iedereen ter wereld bereikbaar te maken, steeds meer werkelijkheid wordt.

Elektrisch laden opnieuw uitgevonden

StreetPlug

Met de opkomst van elektrisch rijden in Nederland, worden ook steeds meer laadvoorzieningen voor elektrische auto's aangelegd. Je ziet ze op parkeerplaatsen en in parkeergarages, maar ook in de openbare ruimte, op bedrijventerreinen en bij gebruikers thuis. Hoewel het handig is om je auto overal op te kunnen laden, is de keerzijde dat al die laadpalen ook het straatbeeld veranderen. Als het aan StreetPlug BV uit Tholen ligt, is dat over een paar jaar verleden tijd.

Project: Streetplug: Invisibly Present

Doelstelling:

Bevordering duurzame energie (4F)

Projectpartners:

StreetPlug BV

Looptijd:

1 oktober 2019 – 31 december 2021

Financiering:

Totale projectkosten: € 312.500

Europese subsidie: € 249.500

Provincie: € 63.000

Het ontstaan van de StreetPlug

De StreetPlug is een ondergrondse laadvoorziening voor elektrische auto's die met name in de stedelijke omgeving kan worden toegepast. Hoewel het idee simpel lijkt, is de ontwikkeling van de StreetPlug volgens directeur Mark de Leeuw allerm minst eenvoudig gebleken: "Het idee ontstond in 2014 toen de gemeente Venlo aan StreetPlug en twee andere bedrijven vroeg of het mogelijk was om een onzichtbare laadvoorziening voor elektrische auto's te maken. Dit omdat laadpalen in beschermde stadsgezichten voor vervuiling van het straatbeeld kunnen zorgen. We zijn alle drie aan de slag gegaan om een ondergrondse laadoplossing te ontwikkelen en kwamen stuk voor stuk de nodige uitdagingen tegen op het gebied van constructiestevigheid en waterafvoer. Na een tijdje haakten de andere twee bedrijven af en ging StreetPlug als enige door." En het doorzettingsvermogen werd beloond. Een paar jaar en meer dan vijf prototypes later hadden ze een succesvol prototype ontwikkeld en in Venlo getest.

Van prototype naar marktrijp product

Na de test in Venlo bleken er volgens Mark de Leeuw echter nog meer uitdagingen te zijn die ze het hoofd moesten bieden: "We hadden een weersomstandigheden product, maar we konden het nog niet zonder zorgen verkopen. De kans dat het product na een tijdje kapot zou gaan, was nog erg groot. En dat terwijl we al heel veel tijd en geld in de ontwikkeling hadden gestoken. We moesten nog de nodige testen uitvoeren en stappen zetten in de doorontwikkeling, maar konden deze niet zelf financieren." Binnen het OPZuid-project heeft StreetPlug drie demonstratieprojecten uitgevoerd, waarbij ze op drie locaties in Maastricht, Middelburg en La Rochette (Frankrijk) laadvoorzieningen in de openbare ruimte hebben ingegraven om gedurende een langere periode te testen hoe deze worden gebruikt. Dit waren tevens de eerste echte duurtesten met verschillende typen gebruikers en weersomstandigheden. Uit de testen kwamen essentiële bevindingen

waarmee de ondergrondse laadvoorziening doorontwikkeld kon worden tot een marktrijp product. Mark de Leeuw vertelt: "Al deze demonstraties hebben unieke inzichten gegeven op basis waarvan we het product hebben doorontwikkeld. Zonder het OPZuid-project hadden wij deze inzichten nooit verkregen en hadden we nu geen marktrijp product gehad."

Stap voor stap

Mark de Leeuw geeft een aantal voorbeelden van doorontwikkelingen die zijn doorgevoerd naar aanleiding van de drie proefopstellingen: "In Maastricht hebben wij een aantal StreetPlugs ingegraven op het Vrijthof en op de Grote Markt. In de eerste maanden hebben wij aan koelwagenbedrijven gevraagd of zij van de ondergrondse laadvoorzieningen gebruik wilden maken. Na een aantal testen bleek dat het prototype het gewicht van de vrachtwagens niet goed meer aan kon, waardoor de constructie vervormde. Op basis daarvan hebben we besloten om de constructie fors te verstevigen." Naast het gebruik door verschillende doelgroepen, bleken ook de steeds extremere weersomstandigheden een goede leerschool voor het product. Tijdens de demonstratie in Maastricht heeft het een aantal keren enorm hard geregend. Aangezien op het Vrijthof het water niet tussen de stenen door de bodem in kan sijpelen, waren de StreetPlugs de laagst gelegen plek in de grond waar al het water naartoe stroomde. Hierdoor vormde zich bovenop de laadvoorzieningen een grote plas water die dagenlang bleef liggen. "Gelukkig hadden we in die prototypes al een duikersklok en nieuwe afdichtingen aangebracht om ze hermetisch af te sluiten en de techniek te beschermen", lacht De Leeuw. "Nadat al het water weggetrokken was, controleerden we de laadvoorzieningen en bleken deze nog naar behoren te functioneren. Deze ervaring zorgde er echter voor dat we echt een doorontwikkeling moesten doen om de waterafvoer van de StreetPlug te verbeteren. Om deze reden hebben wij ervoor gezorgd dat de streetPlug ook op de hemelwaterafvoer aangesloten kan worden. De toegepaste hydroblokken zijn een prachtige oplossing om

"Elektrisch laden in stedelijke gebieden kan echt op een andere manier"

weer vocht in de grond te krijgen maar zijn niet geschikt in iedere situatie. Zo komen we stap voor stap dichterbij ons doel."

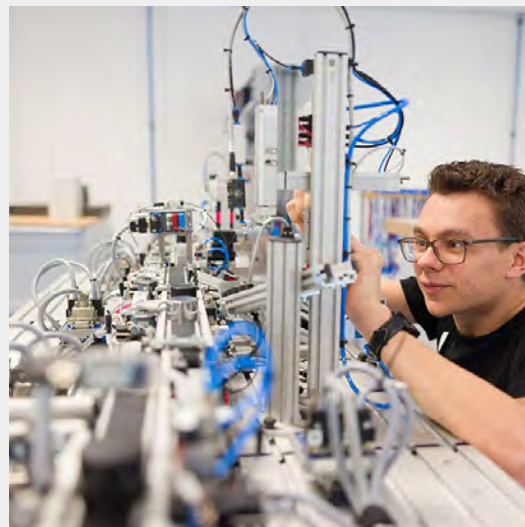
Toekomst

Het OPZuid-project heeft StreetPlug veel gebracht. Mark de Leeuw vertelt: "Niet alleen hebben we nu een marktrijp product, maar er is ook een investeerder aangehaakt en we hebben veel aanvragen ontvangen voor proefprojecten in België. Gemeenten zoals Brugge, Gent en Mechelen willen graag de StreetPlugs in actie zien. Door ook daar proefprojecten te doen, kunnen we laten zien dat het elektrisch laden in een stedelijk gebied écht op een andere manier kan." Bovenop de genoemde opbrengsten, heeft het OPZuid-project StreetPlug ook erkenning en aanzien opgeleverd. Het bedrijf wordt inmiddels benaderd door opdrachtgevers om ook andere typen elektrische laadvoorzieningen te ontwikkelen, zoals elektrische hubs. Maar bovenal wil StreetPlug in de nabije toekomst de markt betreden en veel ondergrondse laadvoorzieningen in Nederland én Europa verkopen. "We richten ons op partijen die zich bezig houden met de inrichting van openbare ruimte en bedrijven. Onze droom is dat mensen die nadenken over een laadoplossing automatisch aan StreetPlug denken en de plaatsing ervan laten opnemen in het bestek. Maar ook particulieren die een unieke laadvoorziening aan huis willen, kunnen bij ons aankloppen," benadrukt De Leeuw. Met hun unieke ondergrondse laadoplossing staat StreetPlug dan ook echt aan de vooravond van een grote markentrek. Het bedrijf is immers de enige partij die momenteel een ondergrondse laadvoorziening aanbiedt en tevens de montage en het onderhoud volledig in eigen beheer kan verzorgen. Daarmee heeft StreetPlug het elektrisch laden volledig opnieuw uitgevonden en is het bedrijf goed op weg om zijn droom te realiseren.

Het ontwikkelen van innovatieve en kwalitatieve leer- en ontwikkeltrajecten in co-creatie met het bedrijfsleven (1/2)

Smart Craftsmanship en Smart Employability

De ontwikkelingen in de hightech maakindustrie volgen elkaar in hoog tempo op. Wij spraken Saartje Janssen, directeur Summa Techniek over de ambitie van Summa om slim vakmanschap en slimme inzetbaarheid naar een volgend niveau te tillen. Volgens Janssen, zelf van oorsprong onderwijskundige, blijft het een uitdaging om het techniekonderwijs up-to-date te houden zodat mbo-studenten met de juiste kennis en vaardigheden toetreden tot de arbeidsmarkt. Ook voor werkenden geldt dat zij in het kader van een Leven Lang Ontwikkelen (LLO) en hun duurzame inzetbaarheid over de juiste skills moeten beschikken. Saartje Janssen: "Deze Smart Industry ontwikkelingen vragen om voldoende talent met de juiste skills. Dé reden dat Summa College het initiatief heeft genomen om de ontwikkeling van Smart Industry talent een boost te geven in de Brainport regio."

Project: Smart Craftsmanship en Smart Employability

Doelstelling:
REACT-EU (13)

Projectpartners:
Stichting ROC Summa College

Looptijd:
1 mei 2021 – 31 december 2023

Financiering:
Totale projectkosten: € 1.203.538
Europese subsidie: € 842.477
Overig publiek: € 361.061

REACT-EU als zetje in de rug

Het project is één van de REACT-EU projecten die in 2021 goedgekeurd zijn in het kader van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel na de COVID-19 pandemie. Doelstelling van Summa College is het groeivermogen van Noord-Brabant te verhogen door bij te dragen aan de verdere ontwikkeling en opschaling van het (digitale) platform Brabant Leert. Hiermee beoogt Summa College de beschikbaarheid van juist geschoolde arbeidskrachten te verbeteren voor de nieuwe werkgelegenheid 'achter' de grote transities die in de regionale innovatiestrategie genoemd worden. Gevraagd naar de meerwaarde van de subsidie is Janssen helder: "Het project is ons ontzettend veel aan het brengen. De kennis die op dit gebied wordt opgedaan is ook interessant voor andere scholen en bedrijven. Summa heeft deze kennis en ervaring versneld kunnen opdoen met behulp van deze subsidie."

Wat meteen opvalt is de gedrevenheid van Saartje Janssen. Enthousiast vertelt ze over de oorsprong van het project: "Toen bekend werd dat Europa door middel van REACT-EU een boost wilde geven aan een veerkrachtig herstel uit de COVID-crisis, zag ik dit als een mooie kans om deze ontwikkelingen in een stroomversnelling te brengen." John Blankendaal, managing director Brainport Industries heeft toen de partners op de campus bij elkaar gebracht. "Het moest allemaal wel héél snel", lacht Janssen. "Ik zat echt tot in de vroege uurtjes mijn ideeën op papier te zetten. Binnen tien dagen lag er een complete aanvraag."

Met behulp van de REACT-EU-middelen kan Summa College het initiatief nemen om samen met alle betrokken stakeholders in de Brainport regio de nieuwe ideeën te realiseren. Saartje Janssen: "We zijn ons bewust van het feit dat we binnen 2,5 jaar niet alles kunnen oplossen. Wat we wel kunnen en willen doen in die 2,5 jaar is een eerste grote fundamentele slag maken naar Smart Craftsmanship en Smart Employability." Slim vakmanschap wordt door haar uitgelegd als vakmanschap in combinatie met digitalisering en soft skills. De tweede term, vrij vertaald "Slimme inzetbaarheid" gaat over wat de werknemer van de toekomst moet leren om duurzaam inzetbaar te blijven.

Hollywood-model

De onderwijsontwikkeling loopt al langer: "Tijdens dit project gaan wij onder andere ook het eerste leerjaar van de opleiding Smart Industry ontwikkelen. In een eerder project hebben we de leerjaren twee en drie al kunnen ontwikkelen, toen vanuit het oogpunt van zij-instromers. We merken echter dat er ook behoefte is aan een volwaardige opleiding, waarvoor dit eerste jaar de basis moet worden. We ontwikkelen een grof curriculum. Dat doen we, zoals altijd, in co-creatie met het werkveld."

Saartje Janssen noemt dit ook wel het 'Hollywood-model', een verwijzing naar de co-creatie die samen met verschillende partners uit het werkveld vormgegeven wordt. "Wij maken echter geen film maar onderwijs. Zie dit project als het script." Het model is ontwikkeld samen met een Amsterdams bedrijf om co-creatie centraal te zetten. Maar hoe benader je bedrijven die het toch al erg druk hebben? Volgens Janssen is dat geen probleem omdat ondernemers razend enthousiast zijn over het model. "Deels is dit natuurlijk ook uit pure noodzaak, maar ik zou het te makkelijk vinden om het daarop te gooien. Ze willen écht graag meewerken", aldus Janssen. "Naast innovatie is vooral ook snelheid cruciaal. Bedrijven verwachten een snelle en doelgerichte aanpak. Geen ellenlange praat sessies."

Industry 4.0 en de krappe arbeidsmarkt

Volgens Saartje Janssen bevinden we ons in een vierde industriële revolutie, waarin de productie verder gedigitaliseerd wordt. Dit vraagt om goed opgeleid personeel met 21st century skills. Om te kunnen innoveren is co-creatie essentieel. Een pittige uitdaging want de innovatietrein gaat snel. Daarbij staan twee thema's centraal: industry 4.0 en de arbeidsmarkt.

De nieuwe opleidingsprogramma's Smart Industry komen tot stand en worden uitgevoerd in co-creatie met de hightech maakindustrie in de Brainport regio. "Door bij de ontwikkeling van onderwijsprogramma's intensieve samenwerking op te zoeken met het bedrijfsleven, zorgen we samen voor een aanbod dat relevant is voor de bedrijven uit de

"Toen bekend werd dat Europa door middel van REACT-EU een boost wilde geven aan een veerkrachtig herstel uit de COVID-crisis, zag ik dit als een mooie kans om de ontwikkelingen in een stroomversnelling te brengen"

Brainport regio. Ook bij de uitvoering van het onderwijs wordt deze samenwerking met het bedrijfsleven gezocht. Onder meer door de inzet van hybride-docenten te stimuleren. Saartje Janssen ziet dat de bedrijven zelf ook staan te springen om een actieve bijdrage te leveren. Zij hebben immers baat bij goed opgeleid personeel. Om goed personeel vast te houden, moeten bedrijven blijven investeren in ontwikkeling. Het doel van Saartje Janssen is om verder te bouwen aan de hybride leeromgeving én om het tweede centrale thema aan te pakken: de krapte op de arbeidsmarkt. Een krapte die met de lage werkloosheidscijfers nog nijpender is. Tel daarbij op dat het aantal mbo-studenten afneemt en de uitdaging voor de toekomst wordt alleen nog maar groter. Gevraagd naar de manier om de krimp in het aantal technologiestedenten om te buigen naar een lichte groei, antwoordt Janssen dat het daarbij gaat om de in-, door- én uitstroom van vakkrachten. Het gaat dus ook nadrukkelijk om het behouden van bestaande kennis binnen de organisatie en deze te delen via bijvoorbeeld gastcolleges en hybride-docenten. "Vanuit de onderwijskant hebben wij een sleutelpositie in handen als het om de krapte op de arbeidsmarkt gaat. Samen met het bedrijfsleven kunnen wij écht het verschil maken in de Industry 4.0. Zoals gezegd, het enthousiasme bij de ondernemers is enorm groot."

Het ontwikkelen van innovatieve en kwalitatieve leer- en ontwikkeltrajecten in co-creatie met het bedrijfsleven ^(1/2)

Smart Craftsmanship en Smart Employability

Brainport Industries Campus

Saartje Janssen trad in 2017 aan als directeur, een jaar voor Summa College zich fysiek vestigde op de Brainport Industries Campus (BIC). BIC is hét gezicht van de hightech maakindustrie. Een internationale campus in het hart van Brainport Eindhoven waar toptechnologie, onderwijs, overheid en hoogwaardige faciliteiten samenkomen onder één dak. Het is tevens dé plek waar de hightech maakindustrie elkaar ontmoet, waar bedrijven leren van elkaar en direct samenwerken met de nieuwe generatie technisch opgeleiden. Op deze manier wordt er optimaal gebruik gemaakt van kennis en kunde om tot innovatieve oplossingen en vernieuwing te komen. Summa was de tweede organisatie die de verhuisdozen uitpakte op het BIC.

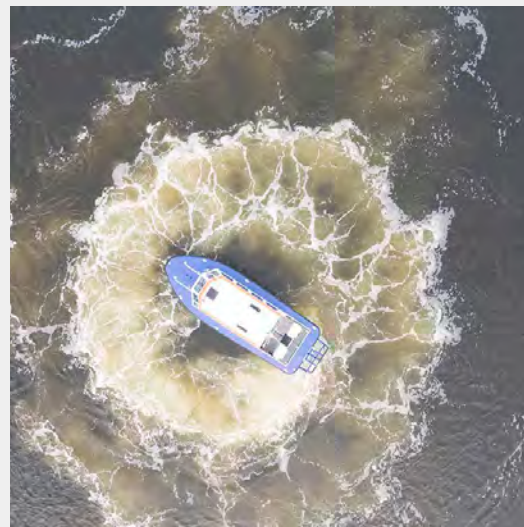
De leeromgeving is inmiddels grotendeels fysiek gerealiseerd. Toch staat pas circa een vijfde van het totale BIC er. Saartje Janssen licht toe: “Het hebben van het huis wil niet zeggen dat je een ecosysteem hebt.” Het hart van de maakindustrie wordt gevormd door een breder ecosysteem dan alleen de bedrijven die op het BIC gevestigd zijn. “Juist ook voor het mkb dat niet op het BIC gevestigd is, is een schaarste aan getalenteerde vakkrachten de remmende factor voor verdere groei. Deze bedrijven willen wij met dit project nadrukkelijk de handreiking doen om mee te denken, te innoveren en samen de technici van de toekomst klaar te stomen.”

Gevraagd naar haar wens voor dit project is Janssen duidelijk: “Ik ben heel tevreden als bedrijven en de branche de mensen binnenkrijgen met de skills die ze nodig hebben.”

Technologische ontwikkeling brengt veiligheid en slimme mobiliteit samen

Field lab Autonoom Varen

Passie voor innovatie, de maritieme sector en samenwerking met een groot hart voor de Zeeuwse kenniseconomie spetteren ervan af binnen het project Field Lab Autonoom Varen. De focus van het project, dat met OPZuid-financiering mogelijk wordt gemaakt, is gelegen in de creatie van een open innovatiesysteem waarin kennisinstellingen, overheden, de logistieke sector en technologie aanbieders gezamenlijk innoveren en experimenteren met autonoom varen. Centraal staat de ontwikkeling van een autonoom vaartuig dat in de binnenhaven van Vlissingen tussen het station en het centrum getest zal worden.

Project: Field Lab Autonoom Varen

Doelstelling:

REACT-EU (13)

Projectpartners:

Damen Naval Schelde Shipbuilding BV;
Stichting HZ University of Applied Sciences; Technische Universiteit Delft; Gemeente Vlissingen; Provincie Zeeland;
Captain AI BV; SieTec Industrial Automation BV; Oceanwide Beheer BV

Looptijd:

1 juli 2021 – 31 december 2023

Financiering:

Totale projectkosten: € 1.684.661

Europese subsidie: € 994.425

Rijk: € 180.420

Overig publiek: € 71.430

Partners: € 438.386

Autonoom transport te water

Aan ambitie geen gebrek binnen dit project, dit blijkt al uit een van de milestones. Door vanuit de binnenhaven een aansluiting te maken met station Vlissingen, willen de projectpartners een verbinding van zes minuten realiseren. Dit is de geschatte duur wanneer het vaartuig met een snelheid van 15 km per uur over het voorgenomen traject vaart. Het denken in kansen met een reëel beeld van de uitdagingen en de kennis en samenwerking die nodig zijn om deze kansen te verzilveren, is kenmerkend voor dit project. Ketensamenwerking met een focus op de kern van de ontwikkeling, autonoom varen, zorgt voor een grotere kans op succes en een korte ontwikkeltijd. Realisatie van het Field Lab draagt bij aan de human capital positie van de regio doordat het kansen biedt voor creatie van nieuwe hoogwaardige banen. Damen Naval Schelde Shipbuilding uit Vlissingen is voor dit project een samenwerking aangegaan met HZ University, Technische Universiteit Delft, Gemeente Vlissingen, Provincie Zeeland en diverse mkb-ondernemingen en verenigingen. Hun gezamenlijke doelstelling is om de nodige kennis voor autonoom watertransport te ontwikkelen en in praktijk te brengen. Met de kennis die wordt opgedaan binnen het field lab, zullen in de nabije toekomst boten en schepen zonder tussenkomst van menselijk handelen kunnen varen. Voorlopig is het testvaartuig in Vlissingen in het kader van veiligheid nog voorzien van een stuurman, maar op termijn is deze niet meer nodig.

Historische fundamenteën voor een nieuwe kern van innovatie in scheepsbouw

Sinds 1875 zijn arbeid en vlijt voor scheepsbouw vervlochten met Zeeland en Vlissingen op de huidige locatie. De weg van de te waterlating van de [Willem Ruys](#) naar ontwikkeling van [autonome vaartuigen](#) is lang, maar wel een waar alle betrokkenen vol vertrouwen en trots aan verder werken. De voordelen van autonoom varen zijn gelegen in de verbetering van veiligheid. Zo wordt het overgrote deel van ongevallen binnen de scheepsvaart veroorzaakt door menselijk falen. Computers

zijn op basis van artificiële intelligentie (AI) beter in staat om langdurig repeterende taken uit te voeren met een kleiner percentage aan ongevallen. Het uitvoeren van foutloze autonome vervoersbewegingen in het havengebied wordt beoogd doormiddel van het gebruik van sensoren op het dak van de boot. Met inzet van deze slimme sensoren in combinatie met de techniek van Captain AI voor het verwerken van de sensordata is het vaartuig in staat relevantie bewegende objecten te detecteren en op basis van extrapolatie zo nodig de koers te wijzigen.

De stimulerende werking van subsidie

“Zonder de subsidie was het project niet losgekomen”, stelt projectleider Jochem Nonhebel, werkzaam bij Damen Naval. Met de verworven subsidie komen de technologische innovatie en het mobiliteitsvraagstuk samen. Zonder de steun was deze waardevolle technologie hoogstwaarschijnlijk vanuit een defensie oogpunt ontwikkeld, waardoor ze niet ten goede was gekomen aan de gehele maatschappij. Door de open insteek kunnen er meer partijen betrokken worden. De bandbreedte van het aantal partners is hierdoor veel groter. Iedereen mag profiteren van de ontwikkelingen die hier plaatsvinden. Synergie tussen partners, kennisdiffusie en inspiratie voor de regio zijn allemaal positieve effecten van de subsidie.

“Met de kennis die wordt opgedaan binnen het field lab, zullen in de nabije toekomst boten en schepen zonder tussenkomst van menselijk handelen kunnen varen”

COLUMN

Veerkrachtig door samenwerking

Han Polman

Voorzitter Comité van Toezicht
OPZuid

Commissaris van de Koning in de
provincie Zeeland

Inmiddels weten we wel dat we voor de belangrijkste maatschappelijke opgaven zo van elkaar afhankelijk zijn dat we over organisatiegrenzen heen moeten samenwerken. OPZuid is daar een heel goed voorbeeld van.

In de samenwerking tussen de drie zuidelijke provincies benutten we onze verschillende krachten om met onze bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en mede-overheden de uitdagingen van deze tijd beter aan te kunnen. De voorbeelden van het afgelopen jaar uit dit jaarverslag laten een grote innovatieve kracht zien en bieden inspiratie om de samenwerking te continueren. Zonder andere projecten tekort te willen doen, licht ik er graag een paar uit die met coronaherstelmiddelen uit het REACT-EU-programma gerealiseerd worden:

- **Smart Craftsmanship en Smart Employability**

In dit Brabantse project zetten bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en de overheid zich samen in voor de ontwikkeling van Smart Industry-talent, om daarmee het tekort op de arbeidsmarkt aan technische medewerkers met de juiste skills op te lossen.

- **Field Lab Autonoom Varen**

Een Zeeuws project dat een open innovatiesysteem realiseert waarin kennisinstellingen, overheden, de logistieke sector, de toeristische sector en technologieaanbieders gezamenlijk innoveren en experimenteren met autonoom varen en met het opbouwen van kennis over de toepassing van digitale technologieën zoals artificial intelligence en robotics.

- **SPOTDETECT**

Met de REACT-EU-steun ontwikkelt de Limburgse start-up Next Generation Sensors BV een sensor die de voedselkwaliteit meet en risicovolle stoffen detecteert op de plek waar het voedsel geproduceerd wordt. Het project helpt zo grootscheepse terugroepacties te voorkomen, voedselverspilling tegen te gaan en de kwaliteit van ons eten te verbeteren.

Ook in het afgelopen jaar heeft corona veel leed veroorzaakt, zowel in het privéleven van mensen als zakelijk. Tegelijkertijd is enorme veerkracht zichtbaar geworden in onze regio's. Die samenwerking en veerkracht zullen we ook de komende tijd hard nodig hebben met elkaar.

Ik schrijf dit voorwoord op het moment dat Russische legers Oekraïne intrekken. In de eerste plaats gaan onze gedachten naar het vreselijke leed dat de inwoners van Oekraïne wordt aangedaan. Onze samenwerking in Europa is gebaseerd op onze gezamenlijke Europese waarden: de vrijheid en veiligheid om ons te kunnen ontplooiën en rekening te houden met elkaar en de toekomst van onze aardbol.

In het afgelopen jaar is hard gewerkt aan de Europese programma's. Met [REACT-EU](#) is er voor ruim € 50 miljoen aan subsidie geïnvesteerd in projecten die niet alleen een bijdrage leveren aan de transities uit de Regionale Innovatie Strategie (RIS) maar ook aan een duurzaam en krachtig herstel van de economie in de post-coronaperiode.

In 2022 staan we aan de vooravond van de nieuwe programmaperiode. Iets later dan voorzien, maar met legio kansen voor het innovatieve mkb in Zuid-Nederland. In deze periode staat de Regionale Innovatie Strategie [RIS3 2021-2027](#) centraal. We zetten strategisch in op de voor Zuid-Nederland relevante thema's binnen de transitieopgaven, waaronder de eiwittransitie, circulair bouwen en preventie in de gezondheidszorg. Deze thema's hebben ook al een plek gekregen binnen REACT-EU maar in de nieuwe openstellingen gaan we hier nog gericht mee om, waarbij we de kracht van Zuid-Nederland nog meer zullen benutten.

Wat betreft innovatie zullen sociale innovatie en procesinnovatie net zo belangrijk zijn als technologische innovatie. Uitgangspunt binnen OPZuid is dat projecten (maatschappelijke) impact op de transities moeten hebben.

Ik kijk niet alleen uit naar de eerste openstellingen van dit nieuwe programma maar ook naar de overige kansen die Europa ons biedt. Naar de Interreg-programma's die starten bijvoorbeeld en naar het zogenoemde Just Transition Fund (JTF) dat in het najaar aanvangt. In dat JTF komt de Zuid-Nederlandse samenwerking goed naar voren, vooral gericht op de procesindustrie in Zeeuws-Vlaanderen, West-Brabant en Zuid-Limburg, waar de transitie naar een minder fossielafhankelijke industrie centraal staat.

De afgelopen jaren schreef Theo Bovens als voorzitter van het Comité van Toezicht op deze plek. Ik wil hem danken voor zijn goede werk en ga graag op dezelfde voet voort om de samenwerking in Zuid-Nederland te stimuleren en verder uit te bouwen. Doet u mee?

maart 2022

Facts & figures

**VERSTERKING
REGIONALE
INNOVATIEKRACHT**

**BEVORDERING
INNOVATIEVERMOGEN
MKB**

**AANSLUITING HOGER
OPGELEIDEN OP
ARBEIDSMARKT**

**BEVORDERING
DUURZAME ENERGIE**

REACT-EU

Versterking regionale innovatiekracht

De regionale innovatiekracht is belangrijk voor onze economische groei en concurrentiepositie. De innovatiekracht van Zuid-Nederland wordt bepaald door de mate waarin bedrijven en kennisinstellingen samenwerken aan de ontwikkeling van nieuwe technologieën, producten en processen die daadwerkelijk een verschil maken in ons dagelijkse leven.

Met behulp van subsidie stimuleert het OPZuid samenwerkingsprojecten tussen organisaties uit verschillende sectoren en over provinciegrenzen heen. Projecten richten zich bijvoorbeeld op de ontwikkeling van proeftuinen, living labs, proeffabrieken, fieldlabs, pilots en demo's.

€ 80.261.889

Verleende subsidie

€ 179.072.029

Investeringsimpuls

53

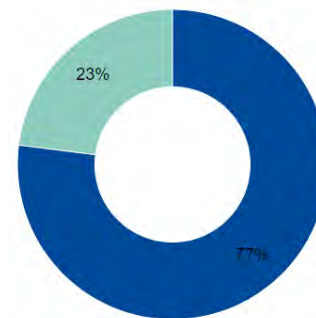
Projecten

510

Ondersteunde organisaties

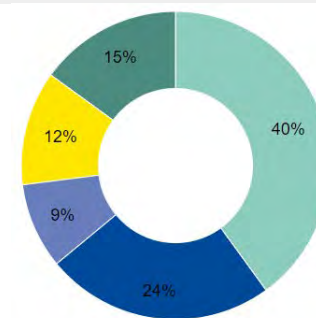
Wist u dat...

- Binnen de doelstelling 'Versterking regionale innovatiekracht 1B1' er al in 2015 is ingezet op de ondersteuning van de fotonica binnen de projecten [Photon Delta & Open Innovatieplatform Fotonische IC's](#);
- De kennis en daarmee fundamenteën voor autonoom transport worden onderzocht binnen het project [Living Lab Autonoom Transport Zeeland](#);
- Innovatiekracht van de regio ook wordt ondersteund op het gebied van sport & vitaliteit? Binnen het project [The Vitality Living Lab](#) wordt arbeid en vlijt ingezet voor innovatie op het domein van sport & vitaliteit;
- Er meer dan 150 bedrijven en organisaties geïnspireerd, gestimuleerd en bijgestaan zijn om invulling te geven aan hun biobased ambities. Een voorbeeld hierin is het project Bio Treat Center. Lees er [hier](#) meer over.

Uitputting subsidiebudget *

- Lopende projecten: € 33,7 M
- Afgeronde projecten: € 10,0 M

Projectfinanciering

- Europese subsidie: € 43,7 M
- Provincie: € 21,3 M
- Privaat: € 70,9 M
- Rijk: € 15,3 M
- Overig publiek: € 27,9 M

Topcluster **

- HTSM: € 20,2 M
- Agrofood en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen: € 13,2 M
- Maintenance: € 17,3 M
- Chemie & Materialen: € 15,5 M
- Life Sciences & Health: € 4,8 M
- Logistiek: € 9,2 M

Maatschappelijke uitdaging **

- Gezondheid, demografie & welzijn: € 25,6 M
- Voedselzekerheid, duurzame landbouw en bio-economie: € 10,5 M
- Klimaatactie hulpbronefficiëntie: € 15,7 M
- Inclusieve, innovatieve en veilige samenleving: € 14,5 M
- Zekere, schone en efficiënte energie: € 3,6 M
- Slim, groen en geïntegreerd vervoer: € 10,4 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie
** De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van het Rijk en Provincies

Bevordering innovatievermogen mkb

Het is voor het mkb vaak lastig om na de onderzoeksfase de stap te zetten naar de daadwerkelijke ontwikkeling van een innovatie. Dat kost veel tijd en grote investeringen die een individuele mkb'er vaak niet op kan brengen en waarvoor hij geen externe financiering krijgt. OPZuid-subsidie helpt het mkb met het sneller op de markt brengen van producten, processen en diensten om zo het innovatievermogen binnen het mkb te bevorderen.

€ 19.247.846

Verleende subsidie

€ 65.298.423

Investeringsimpuls

62

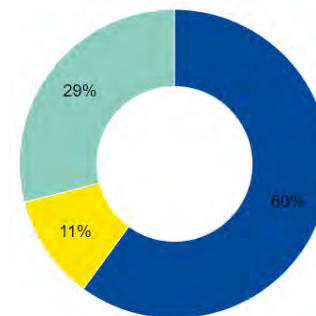
Projecten

129

Ondersteunde organisaties

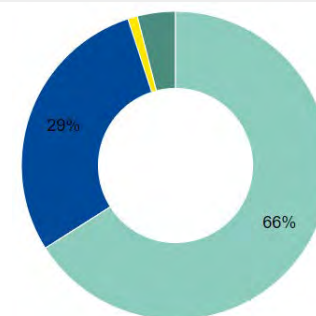
Wist u dat...

- In totaal 62 unieke innovatieprojecten zijn ondersteund vanuit de doelstelling 'Bevordering innovatievermogen 1B2' met een totale subsidie van ruim € 19 miljoen;
- Grote innovaties ook op nano-gebied plaatsvinden? Binnen het project Nacosol worden de toekomstige generatie zonnecellen ontwikkeld;
- De reductie van slecht recyclebare afvalstromen en de impact van tapijtindustrie op het milieu worden verbeterd. Lees hier meer over in het project [Latexvrije backing tapijt](#);
- Autonome voertuigen worden ontwikkeld om opbrengstvermindering in de landbouw tegen te gaan. In het project [AAV platform for autonomous farming](#) wordt multidisciplinair ingezet om de Nederlandse landbouwsector verder te ontwikkelen en veilig te stellen voor nu en voor toekomstige generaties;
- Robots in de toekomst ook een rol krijgen bij het uitvoeren van complexe operaties in de operatiekamer. Lees hier meer over de tot de verbeelding sprekende robot van het project [Robosculpt](#).

Uitputting subsidiebudget *

- Lopende projecten: € 12,7 M
- Afgeronde projecten: € 6,2 M
- Nog beschikbaar: € 2,3 M

Projectfinanciering

- Europese subsidie: € 18,9 M
- Provincie: € 0,4 M
- Privaat: € 42,9 M
- Overig publiek: € 3,1 M

Topcluster **

- HTSM: € 9,0 M
- Agrofood en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen: € 3,5 M
- Chemie & Materialen: € 3,2 M
- Life Sciences & Health: € 3,3 M
- Logistiek: € 0,1 M

Maatschappelijke uitdaging **

- Gezondheid, demografie & welzijn: € 6,7 M
- Voedselzekerheid, duurzame landbouw en bio-economie: € 4,2 M
- Klimaatactie hulpbronnefficiëntie: € 1,1 M
- Inclusieve, innovatieve en veilige samenleving: € 3,2 M
- Zekere, schone en efficiënte energie: € 1,9 M
- Slim, groen en geïntegreerd vervoer: € 2,2 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie
** De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van het Rijk en Provincies

Aansluiting hoger opgeleiden op arbeidsmarkt

Het hbo- en wo-onderwijs sluit niet altijd goed aan op de arbeidsvraag naar technisch geschoolde mensen. Het OPZuid verbetert deze aansluiting door stimulering van onderwijsprogramma's en -voorzieningen waarbij zowel bedrijfsleven als kennisinstellingen betrokken zijn en waarbij wordt ingespeeld op de kwalitatieve eisen die het bedrijfsleven stelt aan technisch talent.

€ 15.014.340

Verleende subsidie

€ 32.234.755

Investeringsimpuls

16

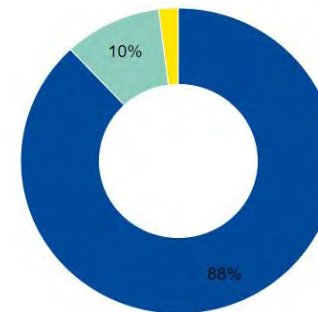
Projecten

110

Ondersteunde organisaties

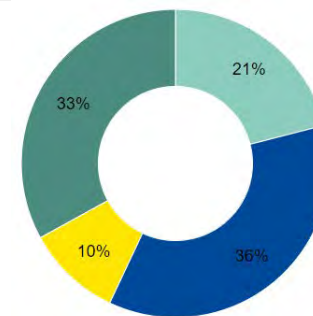
Wist u dat...

- Er met meer dan €15 miljoen verleende subsidie ondersteuning is gegeven aan 16 projecten en daarmee aan maar liefst 110 organisaties. HTSM Chemie & Materialen, LSH, Logistiek, Agrofood & Tuinbouw en Maintenance zijn sectoren waarbinnen onder andere mkb en kennisinstellingen zijn samengebracht in toonaangevende innovatieve projecten;
- Een van de projecten, *Innovation.Space* maar liefst zes partners bij elkaar bracht om te werken aan platformoplossingen. Binnen dit project komen kennisinstellingen en het mkb samen om het regionale HTSM potentieel te vergroten;
- Vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd in het kader van relevante kennis met betrekking tot de energietransitie. De samenwerking tussen kennisinstellingen en het mkb binnen het project *Energy Learning Community* heeft als doel een betere aansluiting te stimuleren tussen afstudeerders en het werkveld.

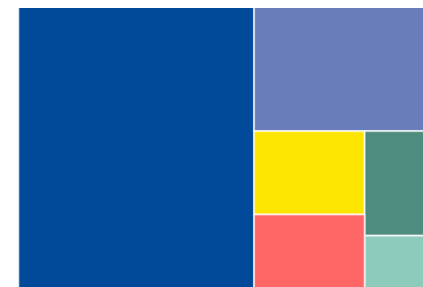
Uitputting subsidiebudget *

- Lopende projecten: € 10,0 M
- Nog beschikbaar: € 0,2 M
- Afgeronde projecten: € 1,1 M

Projectfinanciering

- Europese subsidie: € 11,3 M
- Provincie: € 3,9 M
- Privaat: € 6,7 M
- Overig publiek: € 10,5 M

Topcluster **

- HTSM: € 8,3 M
- Maintenance: € 0,6 M
- Chemie & Materialen: € 2,9 M
- Life Sciences & Health: € 1,0 M
- Logistiek: € 1,1 M
- Agrofood en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen: € 1,1 M

Type aanvrager **

- mkb: € 1,6 M
- wo-instelling: € 6,5 M
- hbo-instelling: € 4,8 M
- Triple elix: € 0,3 M
- Sectororganisatie: € 1,8 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie

** De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van Provincies

Bevordering duurzame energie

De maatschappelijke uitdagingen duurzame energie en duurzaamheid in brede zin staan centraal bij dit thema. Projecten dragen bij aan energiebesparing en energietransitie, dat wil zeggen de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen, zoals zon, wind of water. Met OPZuid-subsidie ondersteunen we vooral het uittesten en de eerste toepassing van nieuwe technologieën en instrumenten in woonwijken.

€ 44.200.651

Verleende subsidie

€ 121.561.256

Investeringsimpuls

42

Projecten

152

Ondersteunde organisaties

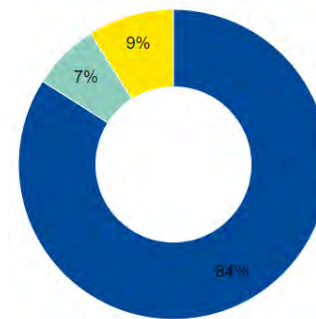
Wist u dat...

De schone energiecentrale in Ecodorp Boekel was te zien in het programma De Wereld van Morgen van NPO1. Bekijk [hier](#) de aflevering over deze innovatie te Boekel (vanaf 37:45 minuten);

Duurzame mobiliteit & 's-Hertogenbosch hand in hand gaan binnen het project HUB 's-Hertogenbosch Urban Battery. Het doel is om van het transferium aan de Deutersestraat het duurzaamste in zijn soort te maken. Dit doen zij door duurzaam opgewekte stroom op te slaan in innovatie batterijen;

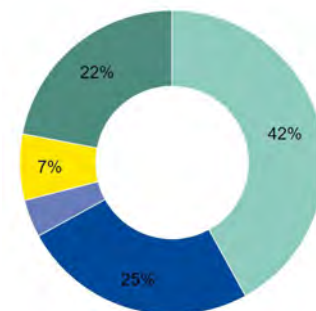
De slagkracht van innovatie letterlijk in de golfslag is gelegen in het project Zeeuwse Slagkracht. Hier wordt golfslag in vaarwegen omgezet in 100% duurzame elektrische energie;

Wanneer op 20% van de daken van de Limburgse bedrijven zonnepanelen liggen, Limburg bijna 50% van haar klimaatdoelstellingen voor 2030 voor duurzame opwekking van energie binnen handbereik heeft. Binnen het project [Vereniging Ondernemend Venlo](#) weten ze hier alles van en werken ze hier hard aan het verzamelen van data voor showcases voor concrete oplossingen.

Uitputting subsidiebudget *

Lopende projecten: € 28,6 M
Nog beschikbaar: € 2,9 M
Afgeronde projecten: € 2,6 M

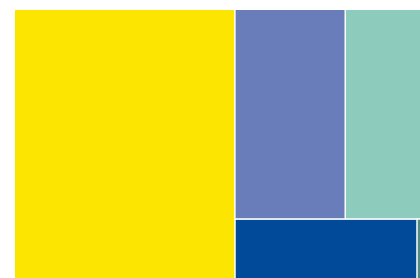
Projectfinanciering

Europese subsidie: € 31,1 M
Provincie: € 8,1 M
Privaat: € 51,1 M
Rijk: € 4,9 M
Overig publiek: € 26,3 M

Type project **

Wijkgerichte aanpak: € 22,2 M
Smart energy management: € 6,7 M
Duurzame energieproductie: € 11,6 M
Smart mobility: € 3,7 M

Type aanvrager **

Gemeente: € 7,1 M
mkb: € 21,7 M
wo-instelling: € 3,6 M
Stichting: € 8,0 M
Woningbouwvereniging: € 0,5 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie
 ** De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van het Rijk en Provincies

REACT-EU is een directe reactie van de Europese Unie op de COVID-19 pandemie. De EU heeft in 2021 extra middelen beschikbaar gesteld voor economisch herstel van de regio's als gevolg van de pandemie. Daarvan is ruim 50 miljoen euro naar Zuid-Nederland gegaan. Gezien de noodzaak om de middelen zo snel mogelijk in te kunnen zetten, is de keuze gemaakt om REACT-EU uit te voeren binnen de kaders van de lopende EFRO-programma's, zoals voor Zuid-Nederland het OPZuid. REACT-EU-projecten zijn innovatief, startklaar en dragen bij aan één van de vijf maatschappelijke transitie van de nieuwe Regionale Innovatie Strategie voor Slimme Specialisatie, de RIS3 2021-2027. De provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland hebben voor REACT-EU elk afzonderlijk specifieke subsidiabele activiteiten benoemd die van belang zijn voor een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie binnen hun provincie. Meer informatie over de subsidiabele activiteiten per provincie vindt u in deze [factsheet](#).

€ 50.090.688

Verleende subsidie

€ 95.878.817

Investeringsimpuls

38

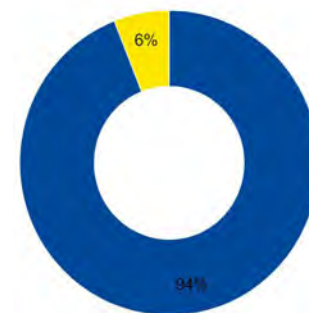
Projecten

227

Ondersteunde organisaties

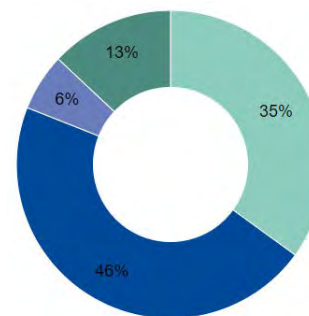
Wist u dat...

- Er binnen REACT-EU 38 unieke projecten zijn ondersteund met meer dan € 50 miljoen aan subsidie, waardoor meer dan 227 organisatie bij elkaar zijn gebracht om te innoveren voor de regio Zuid-Nederland;
- De investeringsimpuls in relatie tot de REACT-EU subsidie meer dan € 95 miljoen vanuit de private sector bedraagt;
- Niet alleen voor Agrofood & Tuinbouw autonome voertuigen worden ontwikkeld in Zeeland. Binnen het project Field Lab Autonoom Varen wordt ingezet op de ontwikkeling van autonome en onbemande vaartuigen met een proef in de binnenhaven van Vlissingen. Binnen dit project staan de beste stuurlii letterlijk aan wal;
- In totaal 12 kennisinstellingen & bedrijven in Limburg de handen ineen slaan om aan het innovatieve project Einstein Telescope Technologies te werken. Dit toekomstige ondergrondse observatorium voor zwaartekrachtgolven spreekt niet alleen tot de verbeelding, maar laat ook zien dat fysica een enorme impact op ons dagelijks leven kan hebben. Andere deelprojecten binnen de Einstein Telescope zijn ETPathfinder, E-TEST en ETZSMES. De toegevoegde waarde van het REACT-EU-project wordt toegelicht in [dit](#) interview.
- Gemeente Helmond innoveert ten behoeve van een slimme veilige Weerbare Wijk Helmond-Noord die ook nog eens privacy proof is. De aan de Zuid-Willemsvaart gelegen gemeente wordt mede door dit project innovatief met betrekking tot het concept Smart City;
- Duurzame stikstof gemaakt kan worden met behulp van plasma? Binnen het project Plasma technologie voor stikstof fixeren en desinfecteren van voedingswater in de glastuinbouw vindt innovatie plaats om zonder behulp van fossiele brandstoffen te voorzien in stikstof behoeften.

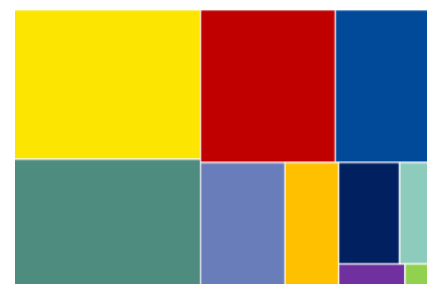
Uitputting subsidiebudget *

- Lopende projecten: € 44,0 M
- Nog beschikbaar: € 2,9 M

Projectfinanciering

- Europese subsidie: € 44,0 M
- Privaat: € 33,4 M
- Rijk: € 6,0 M
- Overig publiek: € 12,4 M

Type project **

- Agrofood en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen: € 10,2 M
- Life Sciences & Health: € 8,9 M
- Overig: € 7,3 M
- HTSM: € 6,2 M
- Chemie & Materialen: € 3,8 M
- Smart mobility: € 2,4 M
- Wijkgerichte aanpak: € 2,2 M
- Maintenance: € 1,8 M
- Duurzame energieproductie: € 0,6 M
- Smart energy management: € 0,4 M

Type aanvrager **

- Slim, groen en geïntegreerd vervoer: € 8,6 M
- mkb: € 7,9 M
- Voedselzekerheid, duurzame landbouw en bio-economie: € 7,3 M
- Inclusieve, innovatieve en veilige samenleving: € 7,0 M
- Gezondheid, demografie en welzijn: € 6,4 M
- Sectororganisatie: € 4,8 M
- hbo-instelling: € 3,9 M
- Zekere, schone en efficiënte energie: € 3,9 M
- wo-instelling: € 2,0 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie

** De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van het Rijk

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

040 – 237 01 00

info@stimulus.nl

www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen.

©FOTO'S

Mechteld Jansen (portretfoto Dhr. Polman), LIOF, Pharox, Onera Health, Streetplug BV, Stichting ROC Summa College, Damen Naval Schelde Shipbuilding BV.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2022, Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend

VAN EURO TOT ONDERZOEK

Jaarverslag MIT Zuid 2021

Inleiding
pagina 2

Highlights
pagina 3

Projecten
pagina 4

Inleiding

De subsidieregeling mkb Innovatiestimulering Topsectoren Zuid-Nederland, afgekort tot MIT Zuid, ondersteunt mkb ondernemers bij de eerste fases van innovatie. Zowel voor haalbaarheidsonderzoek als voor samenwerking in onderzoeks- en ontwikkelingstrajecten (R&D) is subsidie beschikbaar.

Een individuele mkb'er kan MIT Zuid-subsidie aanvragen voor het uitvoeren van een Haalbaarheidsonderzoek. Zo'n onderzoek toetst de technische en economische haalbaarheid van een innovatief idee. Het levert niet alleen informatie op over de slagingskansen van een nieuw product, productieproces of nieuwe dienst, maar geeft ook inzicht in hoe deze slagingskansen vergroot kan worden. Op basis van een haalbaarheidsonderzoek kan de ondernemer gefundeerde beslissingen nemen over investeringen.

Een samenwerkingsverband van minimaal twee mkb'ers kan MIT Zuid-subsidie aanvragen voor het uitvoeren van gezamenlijk industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling gericht op het vernieuwen of doorontwikkelen van producten, productieprocessen of diensten.

De MIT Zuid-regeling wordt gefinancierd door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland.

Wist u dat...

- Er in 2021 een recordaantal van 416 aanvragen voor de MIT Haalbaarheid is ingediend. En dat het MIT-team al deze aanvragen binnen de beoordelingstermijn van 12 weken heeft verwerkt. Na de besluitvorming kwamen 183 haalbaarheidsprojecten in aanmerking voor subsidie voor hun innovatie. Lees er [hier](#) meer over;
- Het slagingspercentage voor de MIT Haalbaarheid in 2021, ondanks het record aantal aanvragen, is gestegen naar ongeveer 40 procent;
- MIT Zuid project Peelpioniers een Agrifoodpluim in ontvangst heeft mogen nemen. Lees er [hier](#) meer over;
- Er in 2021 91 nieuwe MIT Zuid R&D-samenwerking projecten zijn ingediend. Lees er [hier](#) meer over;
- Er voor de lopende MIT R&D projecten in 2021 in totaal 32 wijzigingsverzoeken, 42 voortgangsrapportages en 26 eindrapportages ontvangen en verwerkt zijn;
- Projectpartners FluxPlus en Insydes Products Division (onderdeel van Core Vision) Artificial Intelligence Chrono Sunglasses voor patiënten met de ziekte van Parkinson onderzoeken én ontwikkelen. Dit doen zij binnen het MIT Zuid project 'Artificial Intelligence Chrono Sunglasses'. De zonnebrillen zijn bedoeld om met lichttherapie op maat de zelfredzaamheid en kwaliteit van leven van deze patiënten aanzienlijk te verbeteren. Lees er [hier](#) meer over;
- Het MIT-team in 2021 bijna 700 digitale brieven heeft verzonden om haar (potentiële) begunstigden goed te kunnen voorzien van informatie in hun subsidietraject;
- Er in 2021 in totaal voor bijna € 12 miljoen subsidie aan nieuwe MIT-projecten is verleend;
- Ook in 2022 nieuwe projecten in aanmerking kunnen komen voor MIT Zuid financiering. Lees [dit nieuwsbericht](#) voor de openstellingsdata in 2022.

Highlights

€ 69.110.635
Verleende subsidie

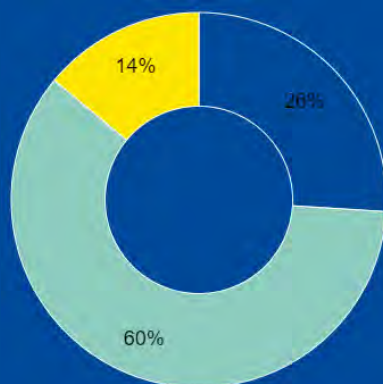
€ 178.953.488
Geïnvesteed in Zuid-Nederland

1.168
Projecten

1.491
Ondersteunde organisaties

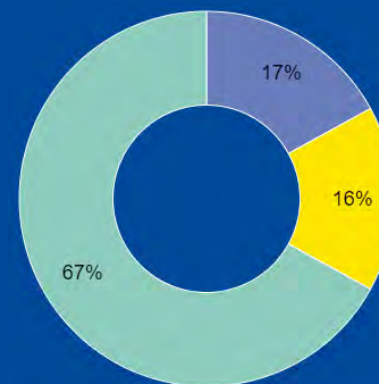
Uitputting subsidiebudget

■ Nog beschikbaar: € 11,4 M
■ Lopende projecten: € 20,8 M
■ Afgeronde projecten: € 48,3 M

Projectfinanciering

■ Provincie: € 34,1 M
■ MIT/Rijk: € 35,0 M
■ Privaat: € 140,9 M

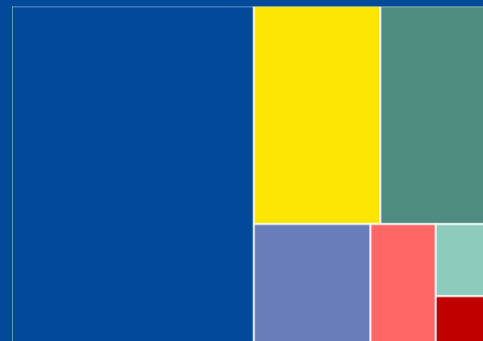
Instrument

■ Haalbaarheidsproject: € 21,9 M
■ R&D-samenwerking: € 47,1 M
■ Innovatieadviesproject: € 0,1 M

Topsector

■ HTSM: € 34,2 M
■ Agri & Food: € 11,5 M
■ Chemie & Biobased: € 5,9 M
■ Life Sciences & Health: € 10,8 M
■ Logistiek: € 3,3 M
■ Tuinbouw & Uitgangsm.: € 1,9 M
■ Overig: € 1,3 M

* De genoemde bedragen betreffen MIT Zuid-subsidie en cofinanciering van Provincies

* De genoemde bedragen betreffen MIT Zuid-subsidie en cofinanciering van Provincies

Projecten in de schijnwerpers

100% herbruikbare meststof reduceert stikstofuitstoot

BioCatcher

Het sluiten van kringlopen in de landbouw staat hoog op de agenda bij de politiek en de agrarische sector. Helaas wordt de agrarische sector door de stikstofcrisis in een negatief daglicht gezet. Terwijl er juist in deze sector innovatieve en veelbelovende technieken worden toegepast. Zo heeft Colsen uit Hulst de AMFER® technologie ontwikkeld waardoor er ammoniak uit mest of digestaat gewonnen kan worden. Een uniek concept wat door synergie tussen de partners Colsen en Water Future én de experts van de Universiteit Antwerpen door middel van “BioCatcher” ook voor de biologische sector toegankelijk wordt. Door de stikstofstripper wordt een deel van de emissie van ammoniak tijdens het bemesten van landerijen voorkomen. Daarnaast hoeft de boer geen extra kunstmest meer aan te schaffen. De kringlooplandbouw wordt tot een hoger niveau getild door het vervangen van conventionele zuren in de stikstofstripper door het biologische alternatief.

Project: BioCatcher

Projectpartners:

Colsen, Adviesburo voor Milieutechniek BV; Water Future BV

Looptijd:

1 januari 2022 – 31 december 2023

Financiering:

MIT/Rijk: € 151.016

Provincie Zeeland: € 75.662

Provincie Noord-Brabant: € 39.377

Privaat: € 494.104

Met een toenemende maatschappelijke beweging richting duurzaam voedsel en kringloopsluiting is de agrarische sector aan haar stand verplicht hierin mee te gaan en zo mogelijk voorop te lopen. Een belangrijke kringloop hierin is de stikstofkringloop. Stikstof is een belangrijke bouwsteen voor eiwit en speelt dus een grote rol in de zuivelsector. Een deel van de stikstof die de koeien via het voer binnenkrijgt wordt via de mest weer uitgescheiden. De stap van mest naar voer is de zwakste schakel in het sluiten van deze kringloop. Door het terugwinnen van nutriënten uit de mest kunnen deze nutriënten ingezet worden op het (eigen) land ter bevordering van de groei van veevoer. Door de Nederlandse wetgeving zijn agrariërs verplicht om niet uitsluitend dierlijke mest te gebruiken, maar ook kunstmest. Dit heeft tot een situatie geleid waarbij melkveehouders aan de ene kant dierlijke mest moeten afvoeren en aan de andere kant kunstmest moeten inkopen.

Door stikstofmanagement is het mogelijk om ammoniak uit de dierlijke mest te strippen en in te zetten als kunstmestvervanger. Bij het conventionele strippen wordt er gebruik gemaakt van minerale zuren. Met BioCatcher van de Universiteit Antwerpen worden de minerale zuren vervangen door een biologisch alternatief. Water Future zuivert het alternatief tot de gewenste kwaliteit.

We spreken Jan Willem Bijmagne, projectleider mestverwerking bij Colsen in Hulst. “Met de installatie wordt stikstof afgevangen uit het digestaat. Dat betekent een grote reductie van ammoniakemissie tijdens de opslag en het uitrijden van de mest. Met de huidige ammoniakreductie van de installatie in Zeeland zouden in theorie jaarlijks 10.000 huizen gebouwd kunnen worden zonder extra ammoniakuitstoot. Met 1 AMFER® per provincie wordt de bouwopgave van 100.000 woningen per jaar gerealiseerd. Dit zijn de woorden waarmee het ambitieniveau binnen het MIT Zuid-project op de kaart gezet wordt.”

Mes snijdt aan drie kanten

Volgens Jan Willem geeft dit project antwoord op drie van de grootste maatschappelijke crises van de afgelopen jaren, namelijk de stikstofcrisis, de klimaatcrisis en de woningcrisis. De innovatie heeft de focus op biologische productie van salpeterzuur op basis van gestripte ammoniak. Het geproduceerde salpeterzuur wordt gebruikt om gestripte ammoniak in te wassen. Daardoor is de inkoop van minerale zuren overbodig en wordt een meststof geproduceerd die door de (biologische) landbouw kan worden ingezet. Daarnaast worden emissies gereduceerd en de circulariteit verbeterd, wat de duurzaamheid verhoogt. Door de uitstoot van stikstof te verminderen, blijft er bovendien meer ‘stikstofruimte’ over voor de bouw waardoor er meer huizen gebouwd kunnen worden. Weliswaar is dit geen direct gevolg, maar wel een bijverdienste die zeker noemenswaardig is. Door de biologische productie van salpeterzuur wordt tevens de afhankelijkheid van fossiele alternatieven verminderd. Daardoor verminderen het verbruik van fossiele brandstoffen en wordt tevens de beschikbaarheid van deze meststoffen voor geïsoleerde locaties verbeterd door lokale productie.

Drie redenen voor BioCatcher

Wanneer met huidige technieken stikstof gestript wordt voor de inzet als kunstmest, gebeurt dit met minerale zuren. Dit geeft een afhankelijkheid van niet-circulaire fossiele industrie. De BioCatcher-innovatie heeft dan ook drie belangrijke drijfveren. Ten eerste is hij circulair, een meststof wordt 100% hergebruikt. Ten tweede is de inkoop van minerale zuren niet meer nodig, wat een kostenreductie oplevert van 25%. En ten derde wordt de beschikbaarheid van meststoffen verbeterd voor landen waar een tekort is aan zwavel of salpeterzuur.

“De toegenomen aandacht voor klimaatverandering en de stikstofcrisis zien we als extra wind in de zeilen”

Het stimulerende effect

“Zonder de MIT Zuid-middelen was deze innovatie niet van de grond gekomen”, benadrukt Jan Willem. “Enerzijds stelt de subsidie ons in staat om onze volledige focus op de innovatie te leggen. Anderzijds zorgt het voor een stukje risicokapitaal. Er zijn tal van uitdagingen met betrekking tot de technologie waarop de BioCatcher is gebaseerd. Door onconventioneel gebruik van een diversiteit aan componenten is het lastig inventariseren welke componenten compatibel zijn. De technische uitdaging ligt in de ontwikkeling van componenten die veelal van buiten de sector afkomstig zijn. Omdat de uitkomst onzeker is, zijn deze werkzaamheden risicovol. De subsidie zorgt, juist voor dit soort projecten, voor financiële draagkracht.”

Innovatie met mondiale ambitie

Uiteindelijk is het de intentie van het consortium om voor een mondiale afzetmarkt te gaan. Jan Willem licht deze ambitie toe: “Dat wil zeggen dat in beginsel alle gebieden waar koeien, varkens of kippen gehouden worden een kans zijn voor de BioCatcher. Door de toegenomen aandacht voor klimaatverandering en de stikstofcrisis is innovatie in de vorm van de BioCatcher nog essentiëler geworden”.

Innovatie uit de slimste regio krijgt nu ook tanden

InnoDent

Het is moeilijk om de kleur en de structuur van echte tanden na te maken. Daarom zie je al heel snel of iemand een kunstgebit draagt of waar zijn stifttanden zitten. Gebitsprotheses ogen vaak onnatuurlijk omdat ze té egaal of te wit zijn of niet passen bij de leeftijd van de patiënt. Het 3D-printen van gebitsprotheses met inkjet-printkoppen gaat hier verandering in brengen.

Project: InnoDent

Projectpartners:

Lake3D; Van Mierlo Ingenieursbureau

Looptijd:

1 november 2019 – 1 juli 2021

Financiering:

MIT/Rijk: € 94.663

Provincie Limburg: € 66.675

Provincie Noord-Brabant: € 27.988

Privaat: € 368.222

De huidige 3D-printers werken op basis van andere technologische principes waardoor niet de gewenste kwaliteit geleverd kan worden in het kader van tandheelkundige toepassingen. Met de inkjet-technologie is het mogelijk om materialen te combineren en deze tijdens het printen van kleur te voorzien. Bij het 3D-printen van objecten wordt gewerkt met voxels, die gezien kunnen worden als een driedimensionale variant van een pixel. De inkjet-printkoppen zijn, in tegenstelling tot de veelal gebruikte SLA-printkoppen, in staat om gebitselementen zoals tanden, kronen en gebitten te printen. Petra Doelman, COO en medeoprichter van Lake3D: "De technische uitdaging is gelegen in het beheersen van het proces in relatie tot de toepassing. Met name de toepassing binnen de dentale markt is verbonden met een hoge kwaliteit afwerking. Iedereen kan het zich immers voorstellen dat het niet prettig is om een slecht afgewerkte gebitsprothese te dragen. De ontwikkeling en beheersing van dit proces is juist waar de kracht van dit project ligt en zich letterlijk in vastbijt."

Een glansrijke innovatie

"De tandheelkundige sector is enthousiast over de mogelijkheden van 3D-printen vanwege de enorme voordelen ten opzichte van huidige technieken", aldus Petra Doelman. "3D-printen is ten opzichte van spuitgieten, frezen en handmatige productie relatief goedkoop, heeft een kortere productietijd en heeft relatief weinig materiaalafval. Daarnaast is het mogelijk om tijdens het printen met meerdere materialen te werken en de gebitselementen van kleur en glans te voorzien. Een kwalitatief aspect wat zeer welkom is gezien de esthetische waarde van gebitselementen."

Betaalbaar voor iedereen

Het speur- en ontwikkelingswerk bij Lake3D wordt hoofdzakelijk door vrouwen gedaan, iets wat uniek is binnen de sector. "De bedrijfsvoering is hierdoor anders, er zit meer maatschappelijke betrokkenheid in verweven", licht Petra Doelman toe. Tandheelkundige technologie is duur en met deze innovatie is het ons doel om dit beter betaalbaar te maken. Lake3D kan daarmee iedereen uitzicht geven op een mooie glimlach. Ook mensen met een wat minder groot budget voor een gezond gebit. Daarnaast is er door het 3D-printen minder materiaalverlies dan bij andere vervaardigingsmethoden. Een leuke wetenswaardigheid is dat bij de selectie van nieuwe personeelsleden wordt gekeken naar communicatieve vaardigheden om onderlinge afstemming kwalitatief hoog te houden en daarmee een kwalitatief hoger resultaat te halen.

Een innovatief tandje erbij

Met deze ontwikkeling doet Lake3D hoogwaardige kennis en ervaring op om een wereldspeler te worden binnen de material inkjet-sector. Het bedrijf zoekt samenwerking op met andere partijen om zo daadkrachtig de markt te betreden. Op termijn is het streven om meerdere applicaties te ontwikkelen en hiermee uit te groeien tot een technologiebedrijf met tractie op de internationale dentale markt.

"De tandheelkundige sector is enthousiast over de mogelijkheden van 3D-printen vanwege de enorme voordelen ten opzichte van huidige technieken"

De stimulerende werking van de MIT-subsidie

Petra Doelman is erg blij met de verkregen MIT Zuid-subsidie: "De subsidie heeft het voor ons mogelijk gemaakt om te starten zonder een beroep te hoeven doen op andere financiële middelen. Hierdoor heeft Lake3D alle aandelen bij zich kunnen houden, wat onze groeimogelijkheden vergroot. Zonder subsidie was het niet mogelijk om onze startup op deze wijze te laten groeien met alle regie in eigen handen. En last but not least: mede door de subsidie zijn we een aantrekkelijke samenwerkingspartner voor andere partijen."

Groenere pompen voor wereldwijde afzetmarkt

Floating Cup Technologie

Duurzame hoogwaardige productie van hydraulische pompen en motoren die een wereldwijde afzetmarkt zal kennen. Kennis-intensieve productie die niet eenvoudig te kopiëren is en in Brabant hoogwaardige werkgelegenheid creëert. Het klinkt als de droom van iedere ondernemer. Mkb'ers Innas en SMS Stamp Tool & Mould Technologies timmeren met hun Floating Cup Technologie hard aan de weg om hem waar te maken.

Project: Floating Cup Technologie

Projectpartners:

Innas BV; SMS Stamp Tool & Mould Technologies BV

Looptijd:

1 oktober 2019 – 30 september 2021

Financiering:

MIT/Rijk: € 142.364

Provincie Noord-Brabant: € 142.364

Privaat: € 528.782

Kennis gedreven innovatie op het gebied van procesbeheersing is de ruggengraat van het project. Het doel is om [Floating Cups](#) te maken met hoge precisie en in hoge oplagen door middel van stanstechniek. Op dit moment worden de cups met draai- en slijptechniek vervaardigd waardoor de prijs van het onderdeel relatief hoog is en daardoor niet bruikbaar is voor markten zoals de Automotive. Stansen, dieptrekken of zoals CEO Nico van Wijnen het noemt, 'het kneden van metaal' wordt gecompliceerd wanneer er verschil zit in radialen en dikte van het object. Bovendien is de marge van slechts twee micron het enige wat klein is aan de technologische uitdagingen van dit MIT Zuid-project.

Innovatie in de regio met internationale afzet

Nico van Wijnen is van mening dat ondernemen risico nemen is en onlosmakelijk is met het aangaan van uitdagingen. "Ondernemen is voor mij beter presteren dan anderen. Dat doe ik met een gezonde dosis eigenwijsheid, of anders gezegd zelfvertrouwen, in combinatie met rationele beslissingen." Dit is ook af te leiden uit de totstandkoming van het project: "Aanvankelijk namen we aan dat dat door de vereiste van handwerk de productie van de Floating Cups beter in lagelonenlanden uitgevoerd kon worden om hiermee de kosten te drukken. Echter, mede door de stimulerende werking van de MIT R&D-subsidie kunnen we inzetten op innovatie waardoor productie met hoge precisie en in hoog volume mogelijk wordt in de regio. Hierdoor is dus niet alleen de werkgelegenheid gewaarborgd, maar wordt er ook een diepte-investering gedaan in het kennisniveau van de partners met een betere concurrentiepositie in de wereld als verdienste. Het verleggen van grenzen van technische haalbaarheid wordt veelal gedreven door commercieel belangrijke personen binnen een onderneming. Door de bijdrage vanuit het MIT Zuid-programma is het mogelijk om deze personen in te zetten voor

technologisch speur- en ontwikkelingswerk. De kennisontwikkeling die we binnen dit project realiseren, trekt nu al belangstelling uit het buitenland, waaronder Australië."

Duurzaamheid & innovatie

De Floating Cup technologie bundelt een groot aantal technische voordelen voor pompen en motoren: de hoogste efficiency, het laagste geluidsniveau, de laagste pulsaties, de beste startkoppel en een zeer groot toerenbereik. Hierdoor kan het concurreren met bestaande pomptypes, die meestal maar één specifiek voordeel kennen. De Floating Cup-pomp is niet alleen efficiënter, maar ook volledig variabel en kan hogere drukken aan, waardoor de reikwijdte van de inzetbaarheid groter is. De frequentie-gestuurde hydraulische pomp levert bovendien energiebesparing op. Door de cup zonder draai- en slijptechniek te vervaardigen, kan een vermindering van het grondstoffen- en energieverbruik gerealiseerd worden. "Zo worden de onderdelen dus niet alleen goedkoper in aanschaf maar ook groener in productie en in gebruik", licht Nico van Wijnen toe.

Een blik op de toekomst

Aan ambitie binnen SMS-group is geen gebrek. Zo wordt door Chief of Staff René Aerts een kordate en sprekende missie en visie gepresenteerd: "Onze focus als bedrijf is om binnen vijf jaar in omvang te verdubbelen. Daarbij is het de ambitie om toonaangevend te zijn op het gebied van spuitgiet & stanstechnologie. Belangrijk hierbij is om een niveau te bereiken waar schaalvoordelen toepasbaar zijn binnen de branche. Die groei is niet alleen een visie maar ook een noodzaak die gelegen is in de capaciteit om in de toekomst klanten met een aanzienlijke omvang te kunnen blijven bedienen."

"De structuur van rapportages en andere administratieve verplichtingen dragen bij aan het succes van het project"

Een unieke kijk op subsidie

"De structuur van rapportages en andere administratieve verplichtingen dragen bij aan het succes van het project", aldus Nico van Wijnen. "Doordat het project duurzame en hoogwaardige productie oplevert met een wereldwijde afzetmarkt, wordt de kennis- en human capital-positie van Brabant versterkt. De regelmaat van rapportages dwingt ons om na te denken over het verloop van het project en de koers ervan. Met deze reflectie wordt er daarom veel scherper op de wind gevaren en daarmee is de kans op succes groter."

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

040 – 237 01 00

info@stimulus.nl

www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen.

FOTO'S

Colsen, SMS Stamp Tool & Mould Technologies, Lake3D, Stimulus Programmamanagement.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2022 Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend

VAN EURO TOT KENNISOVERDRACHT

Jaarverslag POP3 Brabant 2021

Inleiding

pagina 2

Highlights

pagina 3

Projecten

pagina 4

Inleiding

Subsidie voor Brabantse plattelandsontwikkeling

Het Europese POP3-programma stimuleert innovatie en verduurzaming op het platteland met tal van maatregelen. Van directe investeringen op het boerenerf tot fysieke ingrepen in bossen, vennen en beken. Van kennisoverdracht tot het ontwikkelen van innovatieve producten en processen.

Het is belangrijk dat de landbouw in Noord-Brabant innoveert en vernieuwt, zodat het milieu wordt beschermd, de rendabiliteit wordt verhoogd en de verbinding met de maatschappij wordt versterkt. Dit vereist een goede balans tussen landbouw en andere functies van het platteland, zoals natuur, waterbeheer, klimaatadaptatie en recreatie. Dit betekent ook een ingrijpend veranderingsproces van de landbouw en agrofoodsector, waarbij investeringen voor verduurzaming zich terugverdienen uit de markt.

Daarom stimuleren we agrariërs, waterschappen, gemeenten, grondeigenaren, natuurorganisaties, kennisinstellingen en betrokkenen in de agrofoodketen om samen te werken en van de Europese POP-subsidies gebruik te maken. Daardoor ontstaan kansen, worden obstakels weggenomen of voorwaarden geschapen. Zo blijft het Brabantse platteland ook voor toekomstige generaties aantrekkelijk en economisch belangrijk.

Verlenging van het programma

De looptijd van het huidige POP3-programma is ten einde. Inmiddels is besloten het bestaande programma te verlengen tot en met 2022. Deze verlenging wordt het POP3+ genoemd. Dit programma omvat extra budget voor nieuwe openstellingen om de plattelandsontwikkeling in Noord-Brabant te blijven stimuleren tot aan de start van de nieuwe programmaperiode.

Vooruitlopend op het nieuwe programma, zal tijdens de overbruggingsperiode focus aangebracht worden op de thema's klimaat, biodiversiteit, bodem en kringlooplandbouw (inclusief stikstof).

Wist u dat...

- In het afgelopen jaar 40 POP3 Brabant-projecten succesvol zijn afgerond. Daarmee staat de teller op 321 projecten;
- In afwachting van de nieuwe programmaperiode er een verlenging van het bestaande POP3-programma is, het zogenaamde POP3+. Dit programma POP3+ loopt af in 2022. In het POP3+ ligt de focus op de thema's klimaat, biodiversiteit, bodem en kringlooplandbouw (inclusief stikstof). Lees er [hier](#) meer over;
- Er op de achtergrond hard gewerkt wordt aan het nieuwe programma Nationaal Strategisch Plan (NSP) wat naar verwachting open gaat in het voorjaar van 2023. Lees er [in deze factsheet](#) meer over;
- Het Regiebureau POP met regelmaat themanummers uitbrengt waar ook verhalen van POP3 Brabant in te lezen zijn.

Highlights

€ 75.948.054
Verleende subsidie

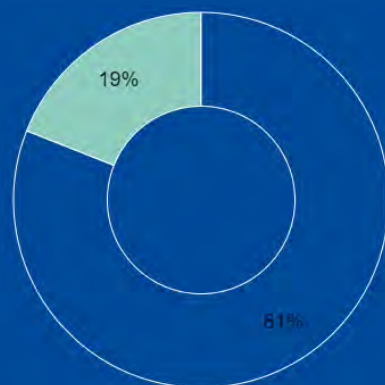
€ 156.937.696
Investering

547
Projecten

599
Ondersteunde organisaties

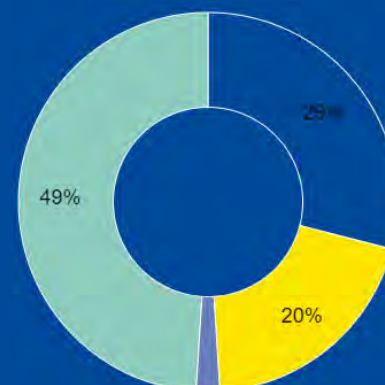
Uitputting subsidiebudget

■ **Lopende projecten:** € 61,3 M
■ **Afgeronde projecten:** € 14,7 M

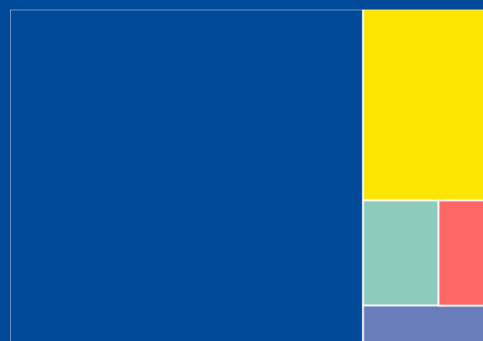
Projectfinanciering

■ **ELPFO:** € 45,1 M
■ **Provincie:** € 30,9 M
■ **Overig publiek:** € 3,2 M
■ **Privaat:** € 76,4 M

Type instrument

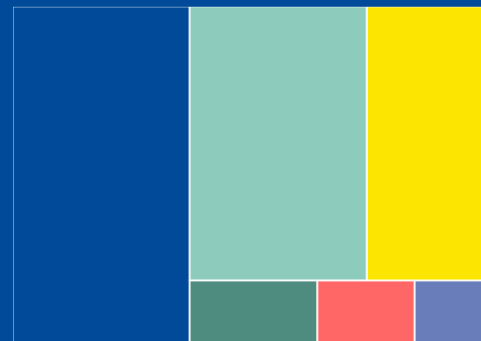
■ **Investerings:** € 55,4 M
■ **Samenwerking:** € 11,6 M
■ **Kennisoverdracht:** € 3,7 M
■ **LEADER:** € 2,5 M
■ **Overig:** € 2,7 M

*De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van de Provincie Noord-Brabant

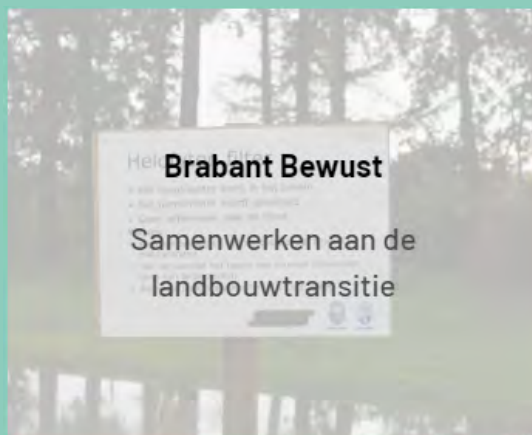
Thema

■ **Natuur en biodiversiteit:** € 27,7 M
■ **Agrofood:** € 22,4 M
■ **Jonge Landbouwers:** € 3,8 M
■ **Verbetering water:** € 16,7 M
■ **LEADER:** € 2,5 M
■ **Overig:** € 2,9 M

*De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van de Provincie Noord-Brabant

Projecten in de schijnwerpers

Samenwerken aan de landbouwtransitie

Brabant Bewust

De verhoging van mineralenefficiëntie, ofwel meer opbrengst van het land met dezelfde hoeveelheid mineralen, dat is het doel van het POP3-project 'Brabant Bewust'. Waar het uiteindelijk om draait is het terugbrengen van ongewenste milieu-effecten. Het project is een samenwerking van ZLTO, Delphy, DLV Advies en CLM. Melkveehouders, akkerbouwers, vollegrondstellers en loonwerkers in Brabant nemen er gratis aan deel.

Project: Brabant Bewust

Projectpartners:

ZLTO; Delphy; DLV Advies; CLM

Looptijd:

24 januari 2017 – 24 januari 2020

Financiering:

Europa: € 449,648

Privaat: € 125,557

Een voedingsbodem voor kennis

Het draait in het project hoofdzakelijk om kennisoverdracht. Gedurende het project werd via studiegroepen kennis overgebracht om bodemkwaliteit te verbeteren en verspilling tegen te gaan. Marijgje Wijers van ZLTO kijkt met heel veel plezier en genoeg terug op een prachtig project: “De timing was goed en vanuit de boeren was er daarnaast veel positieve feedback op de werkwijze en resultaten.”

Enkele leerpunten van dit project die meegenomen worden in de vervolprojecten zijn gekoppeld aan de huidige trends. Marijgje Wijers licht toe: “We merken dat het steeds moeilijker is om de studiegroepen vol te krijgen. Daarnaast committeren boeren zich minder snel aan studiegroepen en schrijven ze zich alleen in wanneer het onderwerp hen past. Dit is echter geen verkeerde beweging omdat wij als organisatie hierdoor gestimuleerd worden om hogere kwaliteit maatwerk te leveren om het nog interessanter te maken voor de boeren.”

Wie zaait zal oogsten

Het project is de basis geweest om de nodige kennis onder de boeren te brengen. De volgende stap en een ‘call to action’ worden in het vervolgtraject opgepakt in de vorm van het project ‘Bodem Up’. Daarin ligt de nadruk meer op kleinschaligheid. Kleinschalige overdracht zorgt voor een betere absorptie van kennis, wat ook een van de leerpunten is.

“Door de groepen kleiner te maken is er meer ruimte voor individuele vragen van deelnemers, waardoor er veel gerichter ingegaan kan worden op de specifieke kennisbehoefte van het individu. Daarnaast komt er sneller een dialoog op gang met meer ruimte voor maatwerk. Ook is het bystander-effect kleiner in deze

vorm. Door groepen kleiner te houden is de individuele inbreng ten opzichte van het groepstotaal groter waardoor de motivatie om actief deel te nemen ook groter is”, aldus Marijgje Wijers.

Wat maakt dit project uniek?

ZLTO hecht er veel waarde aan dat alle belangen worden behartigd op weg naar een maatschappelijke transitie. De concrete vraag voorafgaand aan het project was dan ook “Waar wil men naartoe en wat is daarvoor nodig?” Marijgje Wijers: “Het resultaat van het project is dat er enorm veel boeren nu bekend zijn met de mogelijkheden die bodem, waterkwaliteit en verspilling bieden in het kader van de landbouwtransitie. Daarnaast is er op een hele goede manier samengewerkt tussen de betrokken partners. De dialogen en overleggen verliepen constructief en men gunde elkaar de ruimte om individuele kennis en kunde over te brengen.”

Wat betekent de POP3-subsidie voor dit project?

Marijgje Wijers is duidelijk over de meerwaarde van de subsidie: “Zonder de POP3-middelen was er geen project. Vanuit ZLTO en de provincie wordt er signaleerd dat er een behoefte ligt. De subsidie geeft het duwtje in de rug om het vraagstuk op te pakken en er een project van te maken. “De publieke gelden brengen de landbouw in beweging. Door niet vast te houden aan hoe het was, wordt de houdbaarheid van de landbouw in de toekomst vergroot. Dat is zeker geen gemakkelijke opgave en om deze beweging verder in gang te zetten, moeten we met elkaar projecten blijven ontwikkelen, boeren begeleiden en gezamenlijk de schouders zetten onder de noodzakelijke transitities.”

“Kennisoverdracht is succesvoller wanneer er een dialoog is die aanzet tot actie”

Wat de boer niet kent, (w)eeft hij niet.

Door binnen het project en de studiegroepen steeds gericht aandacht te vragen voor dit onderwerp is het gelukt om een gedachtegang te vestigen. Zo zijn er ondernemers die in eerste instantie alleen de verplichte maatregelen troffen. Verdere maatregelen in het kader van bodemefficiëntie pasten niet in hun economisch model waardoor de motivatie ontbrak om meer te doen. “Na drie jaar zien we dat er ook bij deze ondernemingen verandering is gekomen in hun bedrijfsvoering en nemen ze toch aanvullende maatregelen. Het is juist de continuïteit van beïnvloeding en sturing die gedragsverandering op gang hebben gebracht. Technologie en gedragsverandering gaan hier hand in hand”, merkt Marijgje Wijers op.

Hoe ziet de toekomst eruit?

In 2027 moet er ruimte zijn gemaakt voor bedrijven die vol ambitie technologie omarmen en voortvarend zijn. Daarnaast is er ook ruimte voor bedrijven die minder aandacht hebben voor productie en meer voor natuurbeheer, waterbeheer en landschap. Marijgje Wijers: “Boeren zijn weliswaar goed voor hun land en dieren, maar de schade aan het milieu wordt niet meegenomen in het economisch model. Het zicht hierop moet meegenomen worden in nieuwe duurzame economische modellen. Zodat bijvoorbeeld ingeval van droogte of andere klimaatveranderingen de landbouw met de wereld mee verandert.”

Vernieuwde aanpak varkensstallen heeft positief effect op mens en dier

HyCare varkensstallen

In de veehouderij is de aandacht voor de gezondheid van mens en dier een steeds belangrijker onderwerp. Voor het tegengaan van de drie belangrijkste gevaren voor deze gezondheid, te weten antibioticaresistentie, de uitstoot van schadelijke stoffen en infectieziekten die van dieren op mensen kunnen worden overgedragen is met behulp van POP3-subsidie het HyCare-concept ontwikkeld dat een oplossing biedt op alle fronten.

Project: HyCare Varkensstallen

Projectpartners:

Genuva BV; P.J. van Asseldonk Holding BV; VOF van der Poel

Looptijd:

1 augustus 2017 – 31 januari 2020

Financiering:

Europa: € 99.364

Provincie Noord-Brabant: € 99.364

Privaat: € 298.093

Innovatief concept

De essentie van de innovatie is betere zorg en daarmee een betere gezondheid en verhoogd welzijn voor het varken. HyCare kent een aantal thema's die toepasbaar zijn op de hygiëne (Hy) en verzorging (Care) van alle diersoorten in de professionele veehouderij. HyCare staat voor vier pijlers die samen leiden tot het hoogste niveau van bioveiligheid: een kiemvrije omgeving, optimaal drinkwater, porievrije vloeren en wanden en ongediertebestrijding. Een veehouder die met HyCare werkt, creëert een gezondere leefomgeving voor de dieren. Dit leidt tot minder ziekte uitbraak, minder stress, minder antibioticagebruik en een verbeterde weerstand. Door een combinatie van fysieke investeringen, intensieve monitoring en het toepassen van speciaal ontwikkelde protocollen kan in potentie elke varkensstal aangepast worden tot een HyCare-stal.

Goed voor dier, mens en milieu

De Van Genugten Groep is een dynamisch en modern familiebedrijf dat bestaat uit zes zelfstandig opererende ondernemingen in Noord-Brabant en Zuid-Holland, die allemaal met elkaar in verbinding staan. De groep heeft het HyCare-concept omarmd. Claudia van Genugten, projectleider en mede-eigenaar Genugten groep: "Een verbeterde diergezondheid verhoogt niet alleen het welzijn, maar staat ook een gezond rendement niet in de weg. In de ontwikkelfase van het concept bleek al dat de vleesvarkens in de Hy-Care proefstal van proefbedrijf MS Schippers gemiddeld circa tien kilo harder groeiden dan in de reguliere stal. Varkens hebben in een gezonde leefomgeving minder last van ziektes en stress en hebben hierdoor bovendien een betere weerstand."

De combinatie van de vier pijlers vormt het fundament voor resultaten die er niet om liegen. Zo wordt een reductie van het antibioticagebruik met meer dan 90% gerealiseerd en is er sprake van minder lever- en longafwijkingen aan de slachtlijn. Een reductie in het gebruik van antibiotica is essentieel om de ontwikkeling van multiresistente bacteriën bij mens en dier tegen te gaan. Dit resultaat en ook het lager aantal Salmonella-infecties, zowel in het bloed van HyCare-varkens als gemeten in het slachthuis, heeft een positieve impact op de menselijke gezondheid. Metingen tonen bovendien aan dat de concentraties van ammoniak (-36%) en fijnstof (-25%) in de stallucht significant lager zijn bij het HyCare-concept. Dit is positief voor de gezondheid van de varkens, maar ook voor mens en milieu.

De stimulerende werking van subsidie

"De POP3-gelden zijn belangrijk omdat ze een extra stimulans zijn voor de partners binnen het project en de gehele sector", benadrukt Claudia van Genugten. "Met de subsidie is er een extra drijfveer om te investeren en de focus naar dierenwelzijn te verleggen om vervolgens verhoogde en duurzamere resultaten te boeken. Vooral binnen het consortium is de drive goed merkbaar omdat verbeteringen zichtbaar worden. Dat heeft ook een positief effect op ons personeel. Naast de eerder genoemde voordelen is het ook nog eens veel leuker om te werken met dieren die gezond en vrolijk zijn. Voor een goede werkomgeving is het dan ook belangrijk dat de idealen met betrekking tot het dierenwelzijn vanuit de directie volledig worden ondersteund."

"Een verbeterde diergezondheid verhoogt niet alleen het welzijn, maar staat ook een gezond rendement niet in de weg"

Op de foto: Claudia van Genugten en John van Dis, Welzijnsmanager en bedrijfsleider

van ZAad tot POotaardappel TEChnologie

ZAPOTEC

Aardappels zaaien in plaats van poten? Het kan door hybride veredeling, een innovatieve techniek die bijdraagt aan een snelle verbetering van gewassen. De POP3-subsidie heeft een boost gegeven aan de hybride aardappelveredeling. Betere aardappelrassen komen sneller beschikbaar en hebben minder chemische bescherming nodig na het inzaaien. Daarvan kan de hele wereld profiteren. Zaden kunnen immers gemakkelijk bewaard en vervoerd worden dan pootgoed.

Project: van ZAad tot POotaardappel TEChnologie (ZAPOTEC)

Projectpartners:

Solynta; Maatschap Bartelen;
Ontwikkelingsmaatschappij Het Idee BV

Looptijd:

1 november 2017 – 31 december 2021

Financiering:

Europa: € 345.418
Provincie Noord-Brabant: € 345.418
Privaat: € 1.008.738

De kennis achter de innovatie

Aan het woord is Michiel de Vries, Research Team Lead bij Solynta: "Solynta is de uitvinder van de hybride aardappel en hiermee koploper op het gebied van innovatief pootgoed en veredelings techniek". Deze innovatie maakt het mogelijk aardappelen te telen uit uniform echt zaad. Het resultaat van hybride veredeling is een ras dat uit echt zaad geteeld kan worden, dit echte zaad is vrij van ziekten en klein, wat voordelen heeft voor oogstzekerheid, oogstkwantiteit, transport en opslag. Op dit moment duurt de opbouw van uitgangsmateriaal voor marktintroductie (pootgoed) 9 jaar, met hybride zaden kan de opbouw van een nieuw ras in 1,5 jaar plaatsvinden. Een beschrijving van de werking van een van de essentiële genen om hybride aardappelen te veredelen hebben we vorig jaar in het wetenschappelijk toptijdschrift Nature gepubliceerd.

Van het lab naar letterlijk veldwerk

Binnen dit project wordt de teelt van hybride aardappelen voor het eerst op grotere schaal in de praktijk getest. In de reguliere aardappelweek worden aardappelen verkregen uit pootaardappelen. Hybride aardappelen komen uit zaden, die worden opgekweekt in een beschermde omgeving en deze jonge planten worden in de aardappelrug geplant. Deze methode is op kleine schaal, in proefvelden van enkele vierkante meters met succes getest. De uitdaging nu is om deze techniek op te schalen. Dat wil zeggen dat er nu onderzoek plaatsvindt naar uitvoerbaarheid op hectare schaal. Dat brengt nieuwe uitdagingen met zich mee. 'Hier is het belangrijk om watermanagement te timen en met precisie uit te voeren, dit kan bijvoorbeeld met een drip-systeem in plaats van met reguliere beregning'. Daarnaast is het noodzakelijk om onkruidbeheersing op een andere manier uit te voeren dan bij reguliere aardappelteelt. Normaal wordt een aardappel in het veld

gepoot waarover de rug wordt gelegd. Vanuit de rug ontwikkeld de knol zich tot een plant. Binnen de nieuwe methode wordt er in de rug direct een plantje gezet, wat in wezen vergelijkbaar is met het planten van uien, kolen of sla.

De stimulerende werking

Solynta is van startup naar scale- up gegaan mede door de beschikbare publieke gelden. Deze middelen bieden de mogelijkheid aan om sneller grotere stappen te maken. Waardoor bijvoorbeeld het opschalen van laboratoriumschaal naar hectareschaal veel sneller ontwikkeld kan worden. Daarnaast geven de gelden de onderneming de ruimte om zelf de focus en koers te bepalen. Dit zou anders zijn wanneer deze innovatie met andere financieringsmiddelen ondersteund zou zijn. Door de subsidie vanuit Stimulus is het tevens mogelijk gemaakt dat de teler sneller aanpassing in de bewaringsmethodiek heeft kunnen ontwikkelen. In de schuren zijn innovatieve bewaarmethodes toegepast. Waar voorheen chemicaliën gebruikt of vereist werden voor de goede bewaring van aardappelen wordt er nu naar alternatieven gezocht die minder belastend zijn voor het milieu. Bij de huidige bewaarmethodiek kunnen de aardappelen goed gehouden worden met minder energieverbruik en daarmee een kleinere CO2-afdrak.

Meer met minder

'Door de innovaties vanuit dit project is veredeling binnen aardappelrassen makkelijker, sneller en bovendien groener'. 'Het is mogelijk om rassen te veredelen die met veel minder bestrijdingsmiddelen geteeld kunnen worden'. Dit draagt bij aan een duurzamere landbouw waarin minder bestrijdingsmiddelen gebruikt wordt. 'Al deze aspecten dragen bij aan de farm to fork strategie van de EU'. Doordat er beter veredeld kan worden is een kwalitatief betere aardappel voor de consument te realiseren,

"We hebben een publicatie in Nature in het kader van onze unieke kennis over aardappelen"

bijvoorbeeld een aardappel die je minder lang hoeft te koken. Aardappels worden op vele manieren verwerkt door industrie en consument. Doordat er beter veredeld kan worden is het mogelijk om de meest optimale eigenschappen voor zowel consument als voedingsmiddelenindustrie in de aardappel in te bouwen.

De toekomst

De hybride aardappel is helaas nog niet beschikbaar voor de consument. De verwachting is dat dit binnen aanzienlijke tijd gaat veranderen. 'Het is noodzakelijk om de hybride aardappelen enkele seizoenen te testen omdat bijvoorbeeld perioden met droogte van jaar op jaar verschillen'. Wat verder in de toekomst kijkend is het streven om een unieke positie met een aantal rassen op de markt te veroveren. Onder andere met het pootgoed dat binnen dit project welk op meerdere plaatsen in Europa is getest. De markt is daarmee de hele wereld, maar focus ligt op de EU en Afrika. Voor de Afrikaanse markt is deze innovatie interessant omdat de zaadjes makkelijker zijn te versturen en makkelijker te zijn bewaren. Bovendien zitten geen ziekten en schimmels in waardoor de houdbaarheid in minder goed geconditioneerde opslag mogelijk is. Eigenlijk kan gesteld worden dat waar geen goede bewaarcondities zijn de zaadjes toegevoegde waarde hebben. Op de Nederlandse markt worden de eerste successen gezien en hier voorlopig daarom ook nog de focus.

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

040 – 237 01 00

info@stimulus.nl

www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen.

FOTO'S

ZLTO, John van Dis & Claudia van Genuchten, Solynta, Stimulus Programmamanagement.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2022 Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend

VAN EURO TOT GRENSVERVAGING

Jaarverslag CrossRoads2 Sustainable Energy 2021

Inleiding
pagina 2

Highlights
pagina 3

Projecten
pagina 4

Inleiding

CrossRoads2 Sustainable Energy is in augustus 2020 van start gegaan en vloeide voort uit CrossRoads2 (2015-2020). Het is een project binnen het Europese programma Interreg Vlaanderen-Nederland dat grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden stimuleert tussen kmo/mkb-bedrijven in Vlaanderen en Zuid-Nederland (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg). De nadruk ligt op innovatieprojecten rond duurzame energie, energie-efficiëntie en hernieuwbare energie die een rechtstreekse impact hebben op de CO2-reductie in de grensregio.

Het project richt concreet op een reductie van 200 ton CO2 per jaar per deelproject, met als start de marktintroductie van de ontwikkelde technologie (ter vergelijking: de koolstofvoetafdruk van een inwoner in Vlaanderen bedraagt jaarlijks 20 ton CO2). De kerntaak van CrossRoads2 Sustainable Energy bestaat uit het stimuleren van innovaties door middel van:

- Matchmaking: het samenbrengen van bedrijven (eventueel aangevuld met kennisinstellingen) en het opzetten en begeleiden van Vlaams Zuid-Nederlandse consortia die samen projecten opzetten in het kader van een koolstofarme economie;
- Subsidie voor innovatieprojecten met een directe focus op CO2-reductie: financiële ondersteuning van innovatieve samenwerkingsverbanden tussen ten minste één mkb uit Zuid-Nederland en ten minste één kmo uit Vlaanderen (50%, maximaal € 150.000);
- Follow-up : een vervolg geven aan deze projecten en het proactief meedenken voor vervolgstappen en valorisatie van de opgedane kennis.

In 2021 hebben 21 innovatieprojecten een goedkeuring voor hun project ontvangen en hiermee hebben 48 kmo-/mkb-bedrijven subsidie ontvangen.

Wist u dat...

- In 2021 aan 21 innovatieprojecten subsidie is verleend. Hierdoor hebben 48 Vlaamse en Nederlandse kmo-/mkb-bedrijven steun ontvangen;
- Er op 18 maart 2021 [een online webinar en matchmakeingevent](#) werd georganiseerd. Een zestigtal ondernemers uit Vlaanderen en Nederland gingen met elkaar in gesprek over potentiële samenwerkingsverbanden;
- Er in de periode tussen 16 en 30 juni voor de vierde en laatste maal subsidie aangevraagd kon worden binnen het project CrossRoads2 Sustainable Energy. Binnen deze call werden zes projecten goedgekeurd;
- De stakeholders van CrossRoads2 Sustainable Energy op 28 september 2021 bijeenkwamen voor het [midterm event in De Zaat in Temse \(België\)](#). Frederik Loeckx, directeur van de Vlaamse speerpuntcluster voor energie Flux50 opende het event en had het over het belang van grensoverschrijdende samenwerking op het vlak van energie. De voorzitter van de Stichting CrossRoads2 Ellen Theeuwes, lichtte enkele tussentijdse resultaten toe en ook drie deelnemende ondernemers kwamen aan het woord over hun innovatieproject. Na de presentaties volgde een korte rondleiding op de locatie van het event door de gastheer Cordeel Group;
- De Vlaamse kmo B4Plastics de internationale Food Planet Prize 2021 gewonnen heeft. B4Plastics werd verkozen voor hun technologie om biologisch afbreekbare visnetten te produceren. Samen met twee Nederlandse bedrijven neemt B4Plastics deel aan CrossRoads2 Sustainable Energy met het project [‘Vegan leer 2.0’](#). Daarin ontwikkelen ze leer uit restproducten via een nieuwe schimmelfermentatietechnologie;
- Er op 27 september 2022 een slotevent zal plaats vinden voor CrossRoads2 Sustainable Energy. [Meer informatie](#) over het programma volgt binnenkort op de website van CrossRoads2 Sustainable Energy.

Highlights

€ 2.848.330

Verleende subsidie

€ 5.696.660

Geïnvesteed in Zuid-Nederland

21

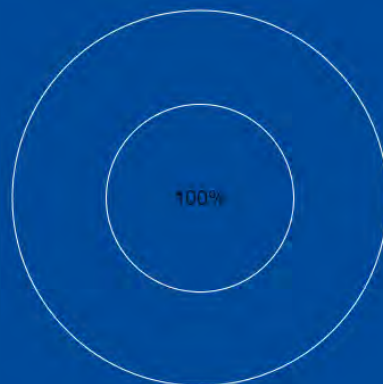
Projecten

48

Ondersteunde organisaties

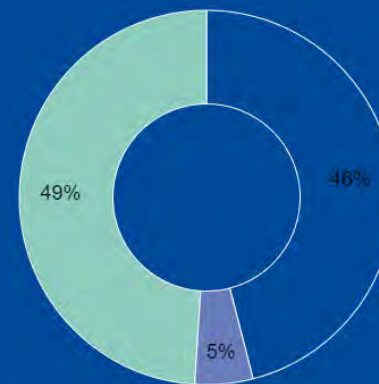
Uitputting subsidiebudget

■ Lopende projecten: € 2,6 M

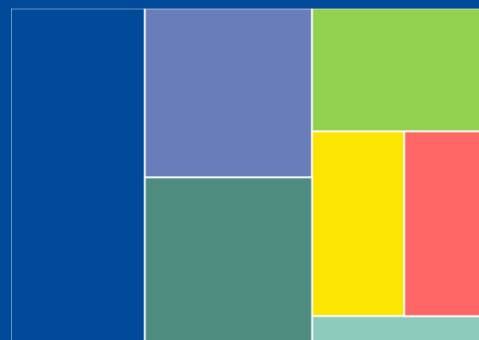

Projectfinanciering

■ Europese subsidie: € 2,6 M
■ Rijk: € 0,3 M
■ Privaat: € 2,8 M

Topcluster

■ HTSM: € 0,8 M
■ Chemie & Materialen: € 0,5 M
■ Biobased Economy: € 0,5 M
■ Cleantech: € 0,4 M
■ Agrofood: € 0,3 M
■ Logistiek: € 0,3 M
■ Maintenance: € 0,1 M

* De genoemde bedragen betreffen Europese subsidie en cofinanciering van het Rijk en Provincies

In de schijnwerpers

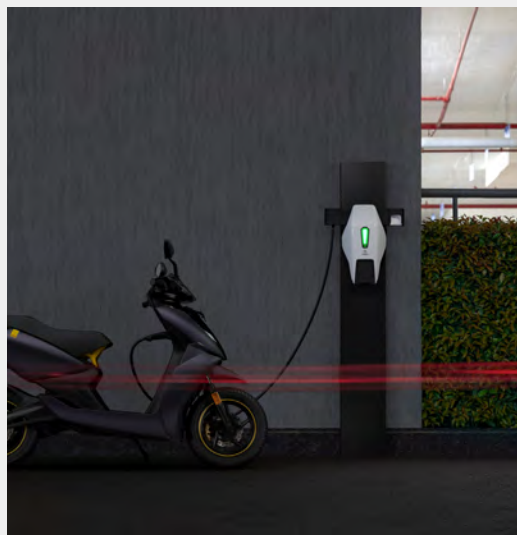
Een sterker hart voor de e-scooter

**Slimmere werkplek verlaagt
voetafdruk van gebouwen**

Een sterker hart voor de e-scooter

Met de huidige, eenvoudige batterijmanagementsystemen en battery packs kennen de meest gangbare e-scootermodellen vaak maar een beperkte levensduur. De tweewielers rijden gemiddeld niet langer dan vijf jaar rond met een accu van zo'n 500 laadcycli. Velektro en Veldia brengen hun ervaringen uit de fietssector samen voor de ontwikkeling van een batterij die vier keer zo lang meegaat, tot 2000 laadcycli. Het resultaat? Minder uitstoot, luchtvervuiling en geluidsoverlast.

Project: Een sterker hart voor de e-scooter

Projectpartners:

Velektro en Veldia

Looptijd:

1 juli 2021 - 30 sept 2022

Financiering:

Europese subsidie: € 134.970

Rijk: € 14.997

Partners: € 149.966

Elektrische scooters zijn niet enkel beter voor het klimaat, ze hebben ook een positief effect op de leefbaarheid van steden door minder luchtvervuiling en geluidsoverlast. Die positieve impact wordt echter afgeremd door de beperkte levensduur van de huidige batterijen. Om daar iets aan te veranderen, werken de Vlaamse kmo Velektro en Nederlandse mkb Veldia samen aan een nieuwe, longlife batterij.

Velektro is specialist in elektrische fietsen en e-scooters en bracht recent een eigen collectie op de markt. Directeur Maarten Demol legt uit wat de aanleiding is voor de samenwerking: "We willen graag een scooter op de markt brengen die langer meegaat en waarvan vooral de batterij – dus het hart van de elektrische scooter – een langere levensduur heeft. De expertise van Veldia in longlife batterijen en batterijmanagementsystemen sluit dan ook mooi aan bij onze marktervaring om hier samen een oplossing voor uit te werken."

Zoektocht naar een longlife batterij

In het CrossRoads2 Sustainable Energy-project focust Veldia zich op de technologiekant. Directeur Frank Tjin A Ton: "In dit project ontwikkelen wij een nieuwe cellpack en software om de accu aan te sturen. Dit nieuwe type cellen moet vier keer langer meegaan dan de huidige cellen en bevat bovendien minder schadelijke stoffen voor mens en milieu. Daarnaast staan we ook in voor de communicatie vanuit de accu naar de gebruiker. De informatie van de batterij zal via een app toegankelijk worden en die inzichten leiden tot een beter beheer van de accu."

De batterij van Veldia gaat vervolgens naar Velektro voor uitvoerige testen. Maarten Demol: "Wij zijn verantwoordelijk voor het scootergedeelte binnen het project. We testen de levensduur van de batterij, zowel in het laboratorium als in de praktijk."

Kennisdeling en marktverruiming

Zowel Veldia als Velektro zijn overtuigd van de meerwaarde van een project als CrossRoads2 SE. Maarten Demol is daar duidelijk over: "We waren vragende partij voor een longlife batterij, maar hebben zelf niet de technische kennis in huis om aan batterijontwikkeling te doen, noch om het te financieren. Via het CrossRoads2 Sustainable Energy zijn we in contact gekomen met Veldia, dat wel over deze knowhow beschikt. De subsidie heeft ons de ruimte gegeven om dergelijk project mogelijk te maken."

Frank Tjin A Ton beaamt dat: "Inderdaad, zonder CrossRoads2 SE wisten wij niet van elkaars bestaan af. Het verkennen van nieuwe markten en het ontwikkelen van nieuwe producten is iets wat vaak op de achtergrond verdwijnt in de dagelijkse hectiek. Met de contacten en subsidie van CrossRoads2 SE krijg je daar wel ruimte voor en dat is fijn. Voor ons is dit project ook interessant omdat we de technieken die we beheersen voor fietsaccu's nu kunnen toepassen op scooters, voor ons een nieuwe markt. Waar je wel rekening mee moet houden, is de administratieve last die het project met zich meebrengt. Af en toe moet je een tandje bijzetten, maar dat is het waard. Als bedrijf is het belangrijk om soms wat verder over de horizon te kijken en zo'n innovatietraject – met een nieuwe partner – aan te gaan."

"Het is belangrijk om soms wat verder over de horizon te kijken en zo'n innovatietraject – met een nieuwe partner – aan te gaan"

Duurzame samenwerking

Na CrossRoads2 SE eindigt het verhaal niet. Maarten Demol is van mening dat de samenwerking met Veldia uitstekend verloopt: "We hebben elkaar heel snel gevonden en ik geloof dan ook dat hier een samenwerking op de lange termijn uit kan voortkomen." Ook Frank Tjin A Ton ziet dat zo: "We zijn zeer tevreden en helpen elkaar met het uitwisselen van kennis en meetinstrumenten. Ik zie dan ook veel potentieel in de toekomst."

Slimme werkplek verlaagt voetafdruk van gebouwen

Flexibele kantoren, of 'co-working spaces', spelen een belangrijke rol bij het verkleinen van de CO2-voetafdruk van de totale utiliteits- en kantoorsector. Dezelfde faciliteiten, denk bijvoorbeeld aan vergaderruimtes, lunchruimtes en printers, worden immers door meerdere mensen gebruikt, waardoor het materiaal- en energiegebruik veel duurzamer is. Door deze gebouwen ook slim aan te sturen op basis van gebruikersdata, vergroot de CO2-impact nog meer. Microlab en Officenter ontwikkelen samen soft- en hardware om dit mogelijk te maken.

Project: Slimmere werkplek verlaagt voetafdruk van gebouwen

Projectpartners:

Atelier Groep BV - Microlab en Officenter Hasselt

Looptijd:

15 december 2020 - 10 augustus 2022

Financiering:

Europese subsidie: € 135.000

Rijk: € 15.000

Partners: € 150.000

Meer winsten door te renoveren

'Smart Buildings' of slimme gebouwen kunnen een grote bijdrage leveren aan het verlagen van de CO2-voetafdruk van gebouwen. Luuk Visser, co-founder van Microlab, vertelt dat er op verschillende fronten winsten te behalen zijn: "Door data te meten, kunnen we gebouwssystemen, zoals verwarming, ventilatie en verlichting en gebouwdiensten, denk aan schoonmaak of onderhoud, beter aansturen op de behoeften van de gebruikers. Dit zorgt voor een zeer efficiënt gebouw, zodat 10 tot 20% CO2-reductie kan worden behaald ten opzichte van normale gebouwen. Door deze optimalisatie kunnen we dus ook bestaande gebouwen langer gebruiken en hoeven we geen nieuwe kantoren te bouwen. Ook dat levert een besparing op."

Ook Christa Jouck, CEO en founder van Officenter, ziet de voordelen van het renoveren van kantoorgebouwen: "Renovatie zorgt voor 40% minder CO2-uitstoot dan nieuwbouw. Ecologisch gezien is het dus een slimme zet. Bovendien nemen we geen nieuwe ruimte meer in. Er is al veel kantoorleegstand in Nederland en België, nieuwbouw moeten we dan ook vermijden. Bij Officenter zit duurzaamheid in het DNA. We zijn hier sterk mee bezig door oude kantoorgebouwen te renoveren en optimaliseren en nieuwe ontwikkelingen op te zetten zoals slimme laadpalen."

Eigen gebouwen als proeftuin

Het aandeel slimme gebouwen groeit, maar dit gaat vrijwel uitsluitend om nieuwbouwpanden of recent gerenoveerde panden. Veel bestaande gebouwen beschikken over verouderde gebouwssystemen die ervoor zorgen dat nieuwe hightech en slimme gebouwconcepten onbruikbaar zijn.

Luuk Visser: "In dit project hebben we een retrofitsysteem ontwikkeld dat je heel gemakkelijk in bestaande gebouwen kunt implementeren met minimale investeringen. Je hoeft dus echt niet de volledige techniek van een gebouw er eerst uit te slopen. Het gebouw van Microlab is een voorbeeld van een bestaand gebouw met verouderde systemen en was ideaal om te experimenteren. Aan de hand van uitgebreide dataverzameling en -analyse zochten we naar efficiënte en rendabele aansturingen. Op een verdieping met 22 kantoren hebben we de eerste succesvolle testen gedaan. In een volgende stap implementeren we het systeem bij Officenter Hasselt."

Christa Jouck vult aan: "Wij verhuren vaste kantoren, flexkantoren, co-working spaces en vergaderzalen. Die zijn vaak druk bezet, maar af en toe ook niet. Als we dan de verlichting, verwarming en ventilatie automatisch kunnen aansturen op basis van de behoefte, levert dat veel winst op. We starten met de uitrol in onze vestiging in Hasselt. Het is de bedoeling om dit nadien in al onze veertien locaties te implementeren."

Technologische en marktkennis delen

Microlab en Officenter zijn allebei grote spelers in de flexibele kantoorverhuur en hebben veel ervaring in de kantoren- en utiliteitsbouwsector. Kennisuitwisseling is voor beide partijen de grootste meerwaarde van dit project.

"Vanaf dag één zat de samenwerking met Officenter goed", vertelt Luuk Visser. "Onze inbreng focuste op de technische aspecten, de soft- en hardware. Officenter had de nodige marktkennis en expertise in huis over diversiteit in gebouwen en systemen. Die

"We zitten helemaal op dezelfde golflengte en wisselen heel wat kennis en ervaring met elkaar uit"

informatie-uitwisseling is zeer interessant."

Daar is Christa Jouck het helemaal mee eens: "We zitten helemaal op dezelfde golflengte en wisselen heel wat kennis en ervaring met elkaar uit. Zo leer ik van Microlab ook zaken die los staan van het CrossRoads2 SE-project. De thermische isolatie die zij gebruiken was bijvoorbeeld nieuw voor mij en heb ik nu ook bij de renovatie van vier gebouwen toegepast. We leren dus continu van elkaar en dat is fijn."

"Het toffe aan dit project is ook dat er een samenwerking mogelijk is gemaakt die er anders niet zou zijn," vult Luuk Visser aan. "Dat zorgt bij Officenter voor een versnelling in innovatie en bij ons voor een groei aan marktkennis."

Er is dan ook geen twijfel of de samenwerking na CrossRoads2 SE voortgezet wordt. "Als je eenmaal een goede relatie hebt, waarom zou je die dan stopzetten?" besluit Christa.

Interview: Over taalpuristen en businessstrategen (1/2)

Bart Vercoutere en Noor Schellens

Noor Schellens en Bart Vercoutere zetelden het voorbije jaar in de raad van advies van CrossRoads2 Sustainable Energy. Als kritische juryleden was het hun taak om de projectaanmeldingen te beoordelen op kwaliteit, innovatiegehalte, grensoverschrijdende meerwaarde en impact. We legden ons oor te luister over hun ervaringen en visie op het project.

Noor Schellens runt samen met haar vader en twee broers het installatiebedrijf Schellens BV. Ze werkt met innovatieve klimaatsystemen in de bouw, met een focus op biobased materialen. Daarnaast is ze betrokken bij een stichting die ketens opzet om biomassa van boeren naar de bouwsector te brengen.

Bart Vercoutere heeft een achtergrond in de consultancy en engineeringwereld en is een man met vele petten. Hij verdeelt zijn tijd o.a. tussen Bringme (een virtuele receptionist), Ventures4Growth (een matchmaker voor financiering), Natuurpunt en Claire CO2 (een lokaal CO2-compensatieplatform). Innovatie vormt daarbij een rode draad.

Terwijl Noor Schellens voor het eerst kennismakte met dit grensoverschrijdende Interreg-project, was het voor Bart Vercoutere niet nieuw. Hij werkte tijdens het project CrossRoads2 (2016-2020) voor i-Cleantech Vlaanderen en zetelde als projectpartner in de raad van bestuur.

Vakspecialisten versus businessstrategen

"Ik was wel vertrouwd met andere Europese subsidieprogramma's zoals OPZuid, maar CrossRoads was nieuw voor mij," vertelt Noor. "Ik beschik noch over de wetenschappelijke, noch technische kennis zoals sommige andere experts, maar benader de zaken met een helicopterview. Dat is mijn sterkte. Is het logisch wat ze willen doen? Is er een markt voor? Ik bracht vraagstukken in waar anderen niet bij stilstonden, waardoor ik nu durf te zeggen dat ik meer waarde toevoegde dan ikzelf voor ogen had. Doordat iedereen vanuit een andere invalshoek naar de projecten keek, ontstonden er fijne, brede discussies."

Dat beaamt Bart: "De verschillen tussen de experts, gaven interessante inzichten en waren zeer verrijkend. De Vlamingen waren voornamelijk vakspecialisten, terwijl de Nederlandse experts meer de businesskant van het verhaal bekeken. Ik heb al vaak met Nederlanders samengewerkt, maar het blijft toch nog steeds boeiend en verrassend om vast te stellen hoe de maatschappelijke prioriteiten en debatten verschillen tussen de twee grenslanden. Terwijl bijvoorbeeld in Vlaanderen het energiedebat woedt, staat in Nederland duurzaam textiel op de voorpagina's."

Taalpuristen

Wat Noor opviel was dat de Vlamingen meer op hun strepen stonden wat taal betreft: "Een van de projectvoorstellen was taalkundig zwak geschreven. Als het idee goed zit en inhoudelijk sterk is, kijk ik daar doorheen. Mijn Vlaamse collega's konden dat echter niet door de vingers zien. Toen ik vroeger uitwisselingsprojecten deed met een school in Brasschaat merkte ik al dat het Vlaamse onderwijssysteem op taalvlak een hogere standaard legt dan het onze. Vlamingen zijn taalkundig harder gedrild."

Zo snel en zo veel mogelijk impact op de markt

De verschillende achtergronden van de experts, zorgden ook voor een andere focus bij het beoordelen van de projecten. Zo hechtte Bart belang aan projecten die systeeminnovaties tewee brengen en snel inzetbaar zijn in de markt, en lette Noor erop of er effectief wel een markt voor was.

"Ik ben een systeemuitdager," zegt Bart. "Als ik moet kiezen tussen twee projecten, kies ik voor datgene dat iets meer naar de markt gaat en de markt wil veranderen. Dat is aantrekkelijker dan puur technologische uitvindingen. We moeten de klimaattransitie namelijk echt versnellen en dus steunen we het beste innovatieprojecten

Twee leden van de raad van advies van CrossRoads2 Sustainable Energy vertellen over hun rol, het belang van innovatiesteun en grensoverschrijdende samenwerking

die meteen actie nemen en zo snel – en zo veel – mogelijk CO2 reduceren in de plaats van een technologie die misschien over tien jaar iets oplevert. Daar hebben we geen tijd voor."

Balans tussen technologie en markt

Daarnaast gelooft Bart sterk in 'shared assets': "Het projectvoorstel van de deelfietstrailer vond ik geweldig. Als ik in Leuven rondloop en zie hoeveel bakfietsen daar soms staan, vraag ik me af of die werkelijk allemaal nodig waren. Op momenten dat het wel echt van pas komt, kan je er gewoon een huren. Om snelheid te maken is de deeleconomie cruciaal."

Noor was daarentegen niet helemaal overtuigd van dit project. "Het vraagt toch een inspanning om eerst de fietskar ergens op te halen om vervolgens de kinderen naar school te brengen," aldus Noor. "Sommige projecten waren technisch heel sterk, maar als niemand je product of dienst gebruikt, is de totale CO2-besparing uiteindelijk beperkt. Het ontbrak vaak aan marktonderzoek. Je moet eerst een stap terugzetten en kijken of je werkelijk aan een behoefte beantwoordt. Want pas dan kan je impact realiseren. Bij het toekennen van subsidies mogen we daar nog meer aandacht voor hebben."

Interview: Over taalpuristen en businessstrategen (2/2)

Bart Vercoetere en Noor Schellens

“Technologen doen inderdaad soms geweldige uitvindingen, waar dan geen markt voor is”, vult Bart aan. “Stefaan De Wildeman, van B4Plastics, is een voorbeeld van hoe het wel moet. Hij vertrekt vanuit de redenering dat er oneindig veel toepassingen zijn voor biobased. Daarom zoekt hij eerst waar er een markt voor is, en daar gaat hij dan het ideale – biogebaseerde – product voor maken. Zo doen de sterke ondernemers dat.”

Voordeel van de twijfel

“Omdat CrossRoads2 Sustainable Energy eerder kleine projecten steunde, konden we iemand sneller het voordeel van de twijfel geven. Zo was er een project waarbij er twijfels waren over de technische haalbaarheid. Maar door hen toch deze kans te gunnen, creëren we een opportuniteit voor iets waar heel de wereld op zit te wachten. Door innovatiesteun kunnen er soms uit onverwachte hoek mooie dingen ontstaan,” zegt Noor.

Bart is het daar helemaal mee eens. “Innovatiegeld is net daarvoor bedoeld: om een risico af te dekken dat iemand anders nooit zal afkopen. Er is kapitaal, kennis maar ook een persoonlijk engagement nodig om de transitie te maken. Iedereen weet dat CO2 een probleem is, maar voor veel ondernemers is het jammer genoeg nog een ver-van-hun-bed-show. Zeker wat betreft innovaties die bijdragen aan een duurzame toekomst kan de overheid via subsidies een belangrijke rol spelen.”

“Dat klopt,” zegt Noor. “Ondernemers voelen vaak de noodzaak nog niet. Maar als we niet snel genoeg shiften kan er een CO2 lockdown komen. Ik heb de indruk dat niemand de impact daarvan in de gaten heeft.”

De kracht van grensoverschrijdend samenwerken

Tot slot vertellen Bart en Noor wat volgens hen de meerwaarde is van een grensoverschrijdend project als CrossRoads.

Noor: “Als CrossRoads er niet zou zijn, zoeken ondernemers uitsluitend in hun eigen omgeving naar samenwerkingen en niet over de grens. Terwijl dat net erg nuttig kan zijn, zeker als er ook kennisorganisaties bij betrokken worden. Op het midterm event in Temse hoorde ik voor het eerst over een luchtbehandelingskast met een filter op basis van zeewier. Zulke simpele dingen komen blijkbaar de grens niet over en dat is zonde. We moeten van elkaars kennis en sterktes gebruikmaken. Het is zinvol om elkaar vaker op te zoeken, hoewel we dat dus niet of bijna niet doen zonder een project als CrossRoads.”

“Het klopt dat grensoverschrijdende samenwerking een uitdaging blijft en niet vanzelf gaat”, vult Bart aan. “Het is dan ook belangrijk dat Europa dit blijft stimuleren. Internationale samenwerking kunnen we nooit genoeg aanmoedigen. Het biedt de mogelijkheid om andere markten beter te leren kennen en eerste stappen te zetten richting export, maar ook om technologie of kennis te vinden die bij ons niet voorhanden is. En niet alleen de kmo's worden er beter van, ook de regio heeft er alle baat bij. Wanneer deze samenwerkingen uiteindelijk leiden tot het opzetten van grotere organisaties, creëer je pas echt maatschappelijke winst met toegevoegde waarde en duurzame jobcreatie.”

Kaderstuk raad van advies

De raad van advies is een onafhankelijk orgaan bestaande uit Vlaamse en Nederlandse experts met een academische of ondernemersachtergrond. Deze experts beoordelen het

innovatiegehalte van het projectidee, de kwaliteit van het aangeleverde projectplan, de beoogde grensoverschrijdende meerwaarde, de mogelijke economische impact en de competenties van de uitvoerders. Hieruit volgt een ranking van projecten waarbij de hoogst gerangschikte projecten eerst aanspraak maken op subsidie.

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

040 – 237 01 00

info@stimulus.nl

www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen.

FOTO'S

Velektro, Veldia, Microlab, Officecenter, Bart Vercooutere, Noor Schellens, Interreg Vlaanderen-Nederland.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2022 Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend

VAN EURO TOT SAMENWERKING

Jaarverslag Interreg VA Cofin 2021

Inleiding
pagina 2

Highlights
pagina 3

Projecten
pagina 4

Inleiding

De cofinancieringsregeling Noord-Brabant geeft aanvullende subsidie voor projecten die al subsidie ontvangen uit het grensoverschrijdende Europese programma Interreg VA. Door de extra subsidie van de provincie hoeven projectpartners zelf minder geld te investeren, wat het aantrekkelijker maakt om een internationaal project op te zetten.

Het vijfde Interreg A-programma is gericht op grensoverschrijdende samenwerking met België, Duitsland, Frankrijk en Engeland. Hierbij is gekozen voor de thema's innovatie en duurzaamheid, de bescherming van het milieu en efficiënt gebruik van hulpbronnen en op bevordering van werkgelegenheid en ondersteuning van arbeidsmobiliteit.

De provincie Noord-Brabant maakt onderdeel uit van de volgende drie Interreg VA programmagebieden:

- Interreg Duitsland-Nederland;
- Interreg Vlaanderen-Nederland;
- Euregio Maas-Rijn.

Wist u dat...

- Er door studenten van Zuyd Hogeschool in de afgelopen 3,5 jaar gewerkt is aan een krachtige reactie om met zonlicht chemische ingrediënten voor bijvoorbeeld medicijnen te maken. Lees er [hier](#) meer over;
- Het Interreg Secretariaat onlangs een jaarverslag 2021 uitgebracht heeft over het Interreg-programma. Dit jaarverslag vindt u [hier](#);
- In december 2021 het Comité van Toezicht het Interreg-programma voor de periode 2021-2027 goed voor voorlegging aan de Europese Commissie. In het voorjaar van 2022 zal de eerste openstelling plaats vinden;
- Er in totaal 25 projecten zijn vastgesteld binnen de programmaperiode 2014-2020;
- 10% Brabantse cofinanciering kan worden aangevraagd door projecten die subsidie ontvangen uit de Interreg VA – programma's, met een maximum van € 750.000;
- De provincie Noord-Brabant ook in de nieuwe programmaperiode onderdeel uit maakt van de Interreg A programmagebieden, namelijk Euregio Maas-Rijn, Vlaanderen-Nederland en Duitsland-Nederland;
- In de nieuwe programmaperiode periode er geen apart Interreg 2 Zeeën-programma meer zal zijn. Dit vanwege vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de EU.

Highlights

€ 9.559.955
Verleende subsidie

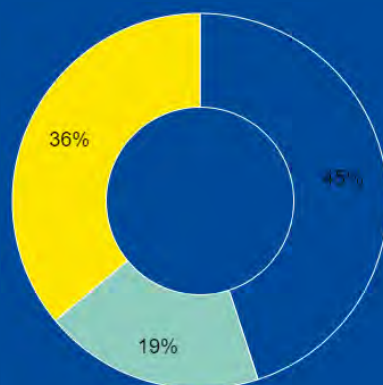
€ 130.931.548
Investeringsimpuls

93
Projecten

63
Ondersteunde organisaties

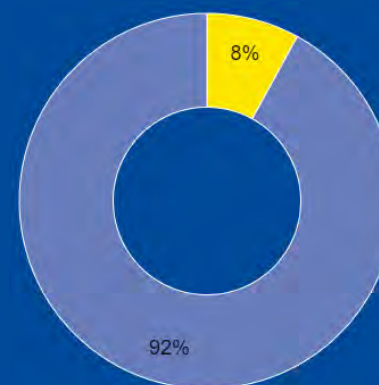
Uitputting subsidiebudget

Nog beschikbaar: € 5,4 M
Lopende projecten: € 6,7 M
Afgeronde projecten: € 2,8 M

Projectfinanciering

Provincie: € 9,6 M
Overig publiek: € 111,8 M

Projecten in de schijnwerpers

Samenwerken aan betaalbare verduurzaming van wijken

RHEDCOOP: Renovatie en Hernieuwbare Energie Diensten via COÖPeraties

Het Europese Interreg-project RHEDCOOP ontwikkelde nieuwe modellen om de energierenovatie van openbare gebouwen en woningen in een stroomversnelling te brengen. De twaalf partners uit Nederland en Vlaanderen verhogen zo het aandeel lokaal opgewekte energie. Daarbij staan burger coöperaties mee aan het roer. RHEDCOOP staat voor Renovatie en Hernieuwbare EnergieDiensten via COÖPeraties.

Project:

RHEDCOOP: Renovatie en Hernieuwbare Energie Diensten via COÖPeraties

Projectpartners:

Stichting Avans; Provincie Vlaams Brabant; Provincie Oost-Vlaanderen; Kamp C; Provincie West-Vlaanderen; Dubo Limburg; Rescoop

Looptijd:

1 mei 2018 – 31 december 2021

Financiering:

Europa (EFRO): € 1.782.104

Provincie Noord-Brabant: € 157.769

Overig publiek: € 157.759

Totaal privaats: € 770.533

De omschakeling naar een energiezuinig gebouw gaat vaak te traag vanwege praktische en financiële obstakels, zeker bij particuliere woningen, publieke gebouwen en gemeenschapsvoorzieningen. Mobilisatie van burgers en het creëren van voldoende betrokkenheid bleken belangrijke knelpunten. Maar hoe pak je dit aan? Wij spraken Jan Snelders, projectleider namens de Energie Coöperatie Udenhout (ECU) over het doel van de coöperatie om samen te werken aan een betaalbare en duurzame energietoekomst.

Jan Snelders werd destijds door een andere projectpartner benaderd om mee te doen aan het grensoverschrijdende project: "Avans was al langer bezig met het opzetten van het project. Men zocht nog een geschikt pilotproject in Zuid-Nederland en zo is het balletje gaan rollen. Samen met de gemeente Tilburg hebben wij de handschoenen opgepakt omdat wij graag wilden ontdekken hoe soortgelijke uitdagingen in Vlaanderen aangepakt worden."

Samenwerken aan de energietransitie

De ECU werkt aan een onderzoeksproject, waarbij een coöperatief model wordt uitgewerkt om een klein aantal private woningen in de wijk Achthoeven te verduurzamen. Daarbij gaat het niet alleen om slimme technologische ontwikkelingen, maar ook om innovatieve financieringsmodellen. Zo'n model heet een ESCo model, wat staat voor Energy Service Company. In het model wordt de burger ontlast en ontzorgd. Het ESCo-model heeft een maatschappelijk doel waarbij coöperaties mee aan het roer staan. Het creëert voor hen de nodige rendabiliteit zodat professionalisering mogelijk wordt.

Het hele partnership vereist een intensieve samenwerking tussen energie(burger)coöperaties, eigenaren, middenveldorganisaties, kennisinstellingen, bedrijven en overheden. Daarbij komt een

menukaart van maatregelen tot stand voor en achter de meter, op woning-, buurt- of zelfs dorpsniveau. Jan Snelders licht toe: "Door te investeren in duurzame oplossingen gaat de energierekening van de leden van de coöperatie op termijn flink omlaag. Wij inventariseren de behoefte van de bewoners en zorgen dat zij een goed advies krijgen van een lokale adviseur. Deze is zichtbaar in de wijk en heeft daarmee het vertrouwen van de leden. Op die manier creëren we op lokaal niveau draagvlak voor de energietransitie en kijken we achter de voordeur mee naar de mogelijkheden."

Een extra uitdaging voor het project is het bereiken van minder kapitaalcrachtige burgers en mkb'ers en het opnemen van minder rendabele renovatieprojecten. Ontzorging op maat speelt daarom een sleutelrol. Energie(burger)coöperaties dragen de mogelijkheid in zich om hier sprongen vooruit te maken. Jan Snelders: "Binnen RHEDCOOP hebben we de eerste piketpaaltjes geslagen om de businesscases voor energiebesparing, warmte en elektriciteit te integreren. De volgende stap is om de concrete investeringen te financieren. Samen met de gemeente Tilburg gaan we aan de slag om dit verder vorm te geven."

Koploper in de lage landen

In zowel België als Nederland bestaan reeds veel coöperaties. Tot nu toe slaagden enkele zoals Ecopower, Beauvent of Zeeuwind er in om door te groeien tot een professioneel bedrijf. Jan Snelders: "Wij vonden het mooi om samen met de Vlamingen naar innovatieve oplossingen te zoeken en van elkaar te leren door onze ervaringen en expertise te delen. Wij bleken koploper te zijn op ESCo-gebied. Hierdoor konden de Vlamingen veel nieuwe inzichten opdoen. Het voordeel van het Europese project is dat partijen écht met elkaar moeten samenwerken en er hierdoor meer informatie beschikbaar

"Door te investeren in duurzame oplossingen gaat de energierekening van de leden van de coöperatie op termijn flink omlaag"

komt dan normaal. Wij kijken met veel genoegen terug op het traject dat we samen hebben doorlopen in dit project."

Coop-kit

RHEDCOOP heeft alle leerinzichten en opgedane kennis gebundeld in een [video](#) en handige gratis online opleiding met de naam 'De Coop-kit, meer renoveren met minder energie dankzij je energiecoöperatie'. De Coop-kit is een toolkit voor coöperaties en lokale besturen die aan de slag willen met het coöperatief ESCo model om woningen, publieke gebouwen en gemeenschapsvoorzieningen te verduurzamen. De toolkit geeft o.a. inzicht in hoe je als coöperatie een ESCo-project opzet, hoe je als lokaal bestuur een (O)EPC bestek met burgerparticipatie in de markt zet en hoe je kunt communiceren met de buurt en meer van dit soort vraagstukken. De [Coop-kit](#) wordt gehost op het Learnworlds platform. Iedereen die geïnteresseerd is, kan een gratis account aanmaken en starten met de opleiding.

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

040 – 237 01 00

info@stimulus.nl

www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen.

FOTO'S

Energie Coöperatie Udenhout (ECU),
Stimulus Programmamanagement.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2022 Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend

VAN EURO TOT TOERISME

Jaarverslag LOF Brabant 2021

Inleiding
pagina 2

Highlights
pagina 3

Interview
pagina 4

Inleiding

Het Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant verstrekt marktconforme leningen aan ondernemers met een innovatief, kwalitatief onderscheidend plan voor de Brabantse vrijetijdssector. Zo stimuleert het LOF Brabant de ontwikkeling van nieuw vrijetijdsaanbod in Brabant met als doel ofwel structureel meer bezoekers van verder weg naar de provincie te trekken, ofwel het leef- en vestigingsklimaat voor de Brabanders zelf verbeteren.

Het LOF Brabant is een Brabant-breed gedragen fonds. Het wordt gefinancierd door de provincie Noord-Brabant, Midpoint Brabant, Metropoolregio Eindhoven, Regio Noordoost Brabant/AgriFood Capital en Regio West-Brabant en toonaangevende bedrijven in de vrijetijdssector zoals de Efteling en Libéma. De provincie Noord-Brabant verdubbelt de bijdragen van de regio's en bedrijven, tot een maximum van € 5 miljoen. De ambitie is om het fonds te laten groeien naar minimaal € 10 miljoen in 2027.

Wist u dat...

- Voetballer Siem de Jong van sc Heerenveen in 2021 een bezoek bracht aan het LOF Brabant project Exodus Burned. Siem kijkt terug op een geweldige ervaring. Lees er [hier](#) meer over;
- De Raad van Deelnemers en het Bestuur van het LOF Brabant in 2021 akkoord gegeven hebben op een gewijzigde investeringsstrategie en investeringsreglement. De gewijzigde strategie sluit beter aan bij de behoeften vanuit de markt en de regio's om de vrijetijdssector in Noord-Brabant een impuls te geven in de komende jaren. Lees er [hier](#) meer over;
- Het Bredaase ONSTAGE onlangs een LOF Brabant lening toegekend heeft gekregen voor de realisatie van een interactieve attractie waar bezoekers in de huid kruipen van een internationale top-dj. Lees er [hier](#) meer over;
- Stimulus Programmamanagement de verantwoordelijkheid van de uitvoering van het LOF Brabant over zal dragen aan House of Leisure. Dit is dan ook de laatste keer dat het LOF Brabant uitgelicht wordt in het Stimulus jaarverslag.

Highlights

€ 790.000
Investerings

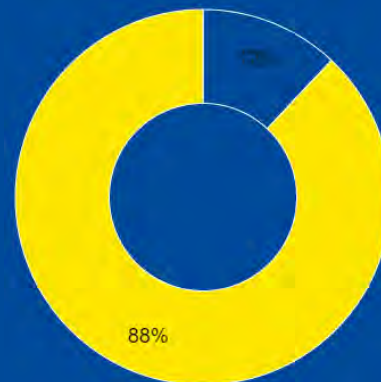
€ 4.590.000
Geïnvesteed in Noord-Brabant

3
Projecten

3
Ondersteunde organisaties

Fondsuitputting

 Nog beschikbaar: € 4,4 M
 Verstrekt na aflossingen: € 0,6 M

Thema's

 Design en innovatie: € 0,6 M
 Brabantse meesters: € 0,2 M

Leningen per leisure type

 Urban tourism: € 0,4 M
 Experience tourism: € 0,4 M

Interview: Voorzitter Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant (1/2)

Maurice Horsten - voorzitter Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant

Maurice Horsten, rasechte Brabander en ervaren econoom, is sinds januari 2021 voorzitter van de Stichting Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant, afgekort het LOF Brabant. Een rol die hem op het lijf geschreven is, doordat hij vanaf het eerste uur betrokken is bij het Investeringscomité van het LOF Brabant. Horsten blikt met ons terug op zijn ervaringen, maar bovenal werpt hij een blik op de gestelde ambities van het recentelijk gevormde bestuur.

Ongeveer drie en half jaar geleden begon het avontuur van Maurice Horsten bij het LOF Brabant. Hij trad toe tot het Investeringscomité van de stichting, nadat hij herhaaldelijk was benaderd voor deze rol door zijn netwerk. Horsten heeft een ruime ervaring in bestuurlijke overleggen en een passie voor het verstevigen van de economie, dus deze stap paste in zijn straatje.

Bij zijn start in het comité lag het idee op tafel om businessplannen op papier te beoordelen. Horsten zag dit niet zitten en wilde graag iedere ondernemer achter een voorstel persoonlijk ontmoeten. Horsten vertelt: “Het fondsmanagement van het LOF Brabant draagt proposities waarover het enthousiast is aan bij het investeringscomité. Ik kan niet op basis van een papieren voorstel zien of een ondernemer echt achter zijn verhaal staat en erin geloofd. De ondernemer achter het voorstel is minstens net zo belangrijk als het businessplan.”

Nieuw bestuur met diverse expertises

In januari 2021 kwam er een positie vrij als voorzitter binnen het bestuur. “Ik zag dit als een kans om mijn opgedane ervaring in het Investeringscomité optimaal te benutten. Door de jaren heen heb ik alle projectvoorstellen gezien die op tafel kwamen, dus ik wist wat me te wachten stond”, licht Horsten toe met een glimlach.

Sinds de start van Horsten in het bestuur hebben nog twee andere leden erin plaatsgenomen. Het bestuur wordt momenteel naast Horsten (CEO bij NV Bossche Investerings Maatschappij (BIM)) gevormd door de bestuursleden Nicole Scheffers (directeur Park & Resorts van de Efteling) en Charles de Mooij (directeur-bestuurder Stichting Noordbrabants Museum).

Horsten vertelt over de nieuwe samenstelling: “Het nieuw gevormde bestuur omvat diverse expertises en daardoor versterken we elkaar. Nicole Scheffers met haar brede ervaring bij de Efteling weet als geen ander hoe leisure werkt in Noord-Brabant aan de marketingkant. Daarom is zij de uitgelezen kandidaat om het nieuwe communicatiebeleid te vormen. Charles de Mooij heeft veel ervaring in musea en is goed bekend met het culturele leisurebeleid op provinciaal niveau. Daarnaast heeft hij zichzelf bewezen met het neerzetten van de fenomenale Jeroen Bosch tentoonstelling in het Noordbrabants Museum in Den Bosch. Mijn eigen ervaring tenslotte als econoom vanuit de investerings- en ondernemerskant is een mooie toevoeging aan de genoemde expertises.”

Herijking van de strategie

Het nieuwe bestuur heeft in 2021 kritisch gekeken naar de strategie van het LOF Brabant en deze waar nodig aangepast. Horsten vertelt: “Het jaar 2021 heeft in het teken gestaan van de herijking van de strategie voor het LOF Brabant. In 2022 moet deze strategie haar vruchten af gaan werpen.” Als we vragen naar die herijking vertelt Horsten: “Ten eerste gaan we bij het LOF Brabant het provinciale beleid volgen. Hiermee bedoel ik dat we vanaf nu niet alleen bij projecten zullen kijken naar proposities die zorgen voor een toeristenstroom naar Noord-Brabant, maar we gaan juist ook kijken naar initiatieven die de kwaliteit van leven verbeteren op het vlak van vrijetijdsbesteding.” Horsten benoemt dat dit een belangrijke en noodzakelijke uitbreiding is.

De tweede herijking van de strategie omvat de uitbreiding van projecten in de ontwikkelfase. “Het is eigenlijk gek dat we onder de noemer Leisure Ontwikkel Fonds opereren, terwijl we tot 2021 niet open hebben gestaan voor projecten in de ontwikkelfase. Daar gaat

“Wij wonen gewoon in de belangrijkste provincie van Nederland en die moeten we met het LOF Brabant nog meer op de kaart gaan zetten”

nu verandering in komen”, zegt Horsten. Tot 2021 was er binnen het LOF Brabant enkel ruimte voor projecten in de realisatiefase.

De laatste herijking houdt een vergroting van de financieringsrange in. Horsten legt uit: “Tot 2021 konden leningen aangevraagd worden tussen de 75.000 en de 400.000 euro. Deze range is nu verbreed naar 25.000 tot 1 miljoen euro.” Horsten hoopt dat er met deze wijziging voldoende ruimte is voor grote Brabantse leisure-initiatieven met veel potentie op de gekozen kernthema's ‘Brabantse meesters en erfgoed’, ‘Design en innovatie’ en ‘Attractieparken en evenementen’. Wanneer deze grote initiatieven er komen, vertrouwt Horsten erop dat het LOF Brabant een bredere bekendheid zal krijgen.

Tips voor jonge ondernemers

Met het nieuwe beleid hoopt het LOF Brabant ook jonge ondernemers over de streep te trekken. Zo vertelt Horsten: “In de vroege fase is het vaak lastig om met enkel private investeringen een project van de grond te krijgen. Een andere partij investeert gemakkelijker in je project als het al gesteund wordt door het LOF Brabant. Onderschat niet welke deuren het contact met het LOF Brabant voor je kan openen.”

Interview: Voorzitter Leisure Ontwikkel

Fonds Noord-Brabant (2/2)

Maurice Horsten - voorzitter Leisure Ontwikkel Fonds Noord-Brabant

De tips die Horsten verder mee wil geven aan jonge ondernemers zijn: "Schrijf een goed businessplan en richt je volledige focus op je initiatief. Bij het pitchen van een plan wil ik gedrevenheid voelen. Een ondernemer moet plezier hebben in wat hij doet. Wie niet waagt, komt namelijk niet zo ver."

LOF Brabant als voorbeeld voor andere regio's

Horsten is trots op de boost die de Brabantse vrijetijdseconomie krijgt door het LOF Brabant. Deze trots is voelbaar wanneer hij over het fonds spreekt: "Het LOF Brabant is uniek binnen Nederland. Naar mijn weten is er geen enkel ander fonds als het onze. Ik zie dat de vrijetijdssector zich in Noord-Brabant beter ontwikkelt dan in andere provincies. Daarom kan ik alleen maar hopen dat het als inspiratie dient voor andere regio's en dat we nog meer successen mogen boeken voor de Brabantse vrijetijdseconomie. Wij wonen gewoon in de belangrijkste provincie van Nederland en die moeten we met het LOF Brabant nog meer op de kaart gaan zetten."

Toekomstplannen

De voorzitter van Stichting LOF Brabant is duidelijk over de ambities: "Met de nieuwe strategie staat de ambitie om minimaal drie projecten per jaar te financieren. Daarnaast is de wens om minstens een keer in de drie jaar een icoonproject te selecteren waar wij in geloven en dat een duwtje te geven naar de ontwikkelfase. We hebben nog voldoende middelen tot onze beschikking en deze mogen benut worden."

Onlangs heeft het Bredaase ONSTAGE een lening toegekend gekregen voor de realisatie van een interactieve attractie waar bezoekers in de huid kruipen van een internationale top-dj. De financiering van dit project is met de lening van het LOF Brabant voor de helft gedekt en naar verwachting is de komst van deze unieke ervaring niet ver meer weg.

Overheveling van uitvoering per 2022

Vanaf 2022 draagt House of Leisure de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het LOF Brabant en zal Stimulus Programmamanagement de werkzaamheden gefaseerd overdragen. Dit is dan ook de laatste keer dat het LOF Brabant uitgelicht wordt in het Stimulus jaarverslag.

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

040 – 237 01 00

info@stimulus.nl

www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen.

FOTO'S

Maurice Horsten, Stimulus Programmamanagement.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2022 Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend

VAN EURO TOT ADVIES

Jaarverslag Voucherregeling VAB 2021

Inleiding
pagina 2

Highlights
pagina 3

Projecten
pagina 4

Inleiding

De agrarische sector blijft in beweging. Het aantal eigenaren van een agrarische bedrijfslocatie dat gestopt is, overweegt te stoppen of zich op een andere (agrarische) bedrijfslocatie wenst te richten, neemt toe in Noord-Brabant.

De provincie Noord-Brabant heeft in samenwerking met Brabantse gemeenten, BrabantAdvies en Stimulus Programmamanagement om deze reden het initiatief genomen tot oprichting van het kennisplatform **VABIMPULS**. Met dit platform wordt nieuw perspectief geboden aan eigenaren van vrijgekomen en vrijkomende agrarische bedrijfslocaties (VAB's).

Voor een nieuw perspectief in de vorm van een herbestemming zijn er twee type voucherregelingen (ter waarde van maximaal € 4.300) waar eigenaren een beroep op kunnen doen:

- Een regeling voor stallen en schuren die al leeg staan;
- Een regeling voor stallen en schuren die in de toekomst leeg komen te staan.

Een voucher kan besteed worden aan de inzet van een onafhankelijke deskundige of specialist binnen **VABIMPULS** die een eigenaar vervolgens adviseert en ondersteunt bij opstelling van een herbestemmingsplan.

Wist u dat...

- Vanwege grote belangstelling de Subsidieregeling Vouchers Agrarische Bouwpercelen met 2 jaar is verlengd. De aanpak helpt boeren een andere toekomst voor hun boerenbedrijf te vinden door herbestemming of sloop.
- Er sinds 2017 in totaal 701 vouchers toegekend zijn.
- In bijna alle gemeenten (56 van de 62 gemeenten) in Noord-Brabant boeren VAB-vouchers aangevraagd hebben.

Highlights

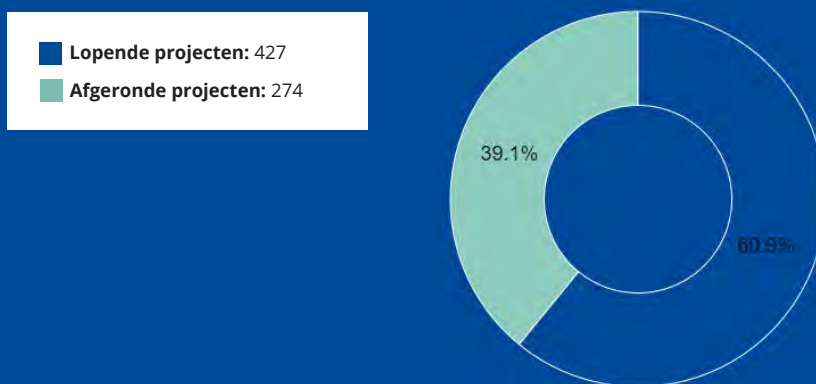
€ 2.988.071
Verleende subsidie

€ 3.494.326
Investering

701
Projecten

701
Ondersteunde organisaties

Projectenoverzicht

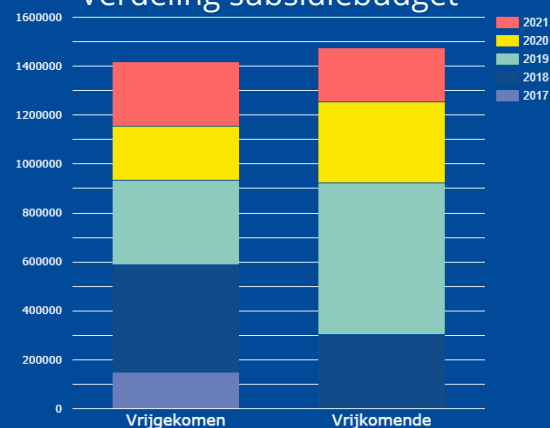
Vrijgekomen

2021: € 263.022
2020: € 221.201
2019: € 344.721
2018: € 439.177
2017: € 148.390

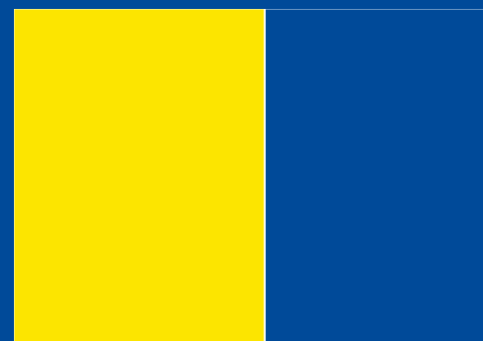
Vrijkomende

2021: € 221.906
2020: € 330.300
2019: € 620.299
2018: € 303.999

Verdeling subsidiebudget

Instrument

Projecten in de schijnwerpers

Een toekomstbestendig scenario (1/2)

Familie Derks

Jan en Maria Derks runnen in Sint Anthonis met veel energie en toewijding al bijna veertig jaar hun boerenbedrijf. Varkenspest, MKZ-crisis, veranderende regelgeving: alles passeerde. Toen in 2018 twaalf van hun 58 koeien weg moesten vanwege een te hoge fosfaatuitstoot was de rek eruit. Er bleef te weinig over om van te leven en dit had enorme impact op Jan, Maria en hun vier volwassen kinderen. VABIMPULS kwam luisteren, bracht rust en dacht mee. Inmiddels heeft de familie weer hoop op een mooie toekomst.

“In 2018 zaten we er echt doorheen. We wilden nog graag vooruit, maar werden vanuit de overheid enorm op de proef gesteld. Uit wanhoop hebben we echt alles gedaan wat we konden bedenken.” Ter illustratie hiervan legt Maria twee brieven op tafel: eentje aan koning Willem-Alexander en eentje aan minister Carola Schouten. In beide brieven vraagt de familie om een regeling voor kleine bedrijven. Schouten stuurde een sympathieke, handgeschreven reactie terug, maar daar bleef het bij.

Jan (60) en Maria (60) Derks trouwden in 1983. Tegelijkertijd namen ze het bedrijf van Jan's vader over, opgericht door opa Derks. Ze begonnen met zestig fokzeugen en koeien, maar nog in datzelfde jaar werden ze gekort op het melkquotum. Er volgde een periode met een kwart minder koeien. In 1993 werd er een nieuwe stal gebouwd met voldoende mestopslag. Na de varkenspest in 1997 stopte Jan met zijn varkens. In 2001 kwam de MKZ-crisis. Toen in 2015 het melkquotum eraf ging, investeerde de familie hun spaargeld in vijf hectare grond. Ze mochten zeventig koeien houden maar door de voortdurend veranderende regelgeving kwamen die er nooit. In 2018 kwam de opdracht tot verdere inkrimping: de koeien gaven teveel melk, en meer melk betekent meer fosfaatuitstoot... Ook waren er (kostbare) investeringen nodig, zoals een emissiearme stalvloer.

Toenemende wanhoop

Om neveninkomsten te genereren, begonnen Jan en Maria twintig jaar geleden een mini-camping en een groepsaccommodatie. Dat liep vijftien jaar lang prima, maar daarna kwam de klad erin. Ze kregen te maken met een handhaving traject vanuit de gemeente, de groepsaccommodatie voldeed niet meer aan de brandveiligheidseisen en de belangstelling voor de vijftien

campingplaatsen nam af. Al met al nam de wanhoop snel toe. Hoe nu verder?

Gemeente Sint Anthonis raadde de familie aan om contact te zoeken met VABIMPULS. Na het toekennen van de eerste VAB-voucher werd deskundige en specialist Erik van Nuland aan de casus gekoppeld. Een gouden greep, zo bleek. Erik van Nuland: “De hulpvraag was heel breed. Op het melkveebedrijf moest van alles gebeuren om te voldoen aan de wet- en regelgeving, de camping vroeg om meer aandacht en er was behoorlijk wat spanning binnen het bedrijf en binnen het gezin. Aanvankelijk was ik vooral een klankbord. Ik probeerde rust en overzicht te brengen en het gezin weer met elkaar te laten communiceren.”

Eensgezindheid

Dit laatste bleek essentieel. Jan en Maria vonden al snel dat ook hun drie zonen op de hoogte moesten zijn van de situatie. Ze verdiepten zich in het vraagstuk en namen ook plaats aan de keukentafel. Samen met Erik ging het gezin in gesprek. Er wat bleek: de zonen hadden alle drie belangstelling om het bedrijf voort te zetten! Dit was nog niet eerder uitgesproken naar elkaar. Er ontstond een enorme eensgezindheid: samen gaan we door. Of zoals oudste zoon Mark het verwoordt: “We doen het met z'n allen hier, daarom gaat het lukken.” En zoon Frank: “Mede dankzij de deskundige begeleiding zijn ieders ogen geopend.”

“We hadden een heel goede klik met Erik”, benadrukt Maria. “Dat is essentieel, want alles komt op tafel: je dromen, je zorgen én alle cijfers.” Eerder spraken Jan en Maria met adviseurs van de gemeente en de LTO. “Dat was ook zinvol, maar veel zakelijker”, aldus Jan. “Je situatie werd vooral cijfermatig bekeken. De insteek van VABIMPULS

“We hebben onze vechtlust en hoop voor de toekomst hervonden”

is op de eerste plaats menselijk. Erik luisterde heel goed en stelde de kernvragen: Hoe gaat het met jullie? Wat willen jullie graag zelf? Pas daarna komen de cijfers op tafel. Hij wilde echt helpen, en dat doet goed.” Door de betrokkenheid van VABIMPULS werden de gesprekken met de gemeente ook beter. De wethouder en ambtenaren gingen anders naar de casus kijken.

Realistische gesprekken

Nadat Erik als deskundige de situatie en de wensen van de familie Derks in kaart had gebracht, zette hij zijn specialistische kennis op het gebied van recreatie en marketing in. Maria: “Erik adviseerde ons om te stoppen met de groepsaccommodatie. Deze voldeed niet meer aan de eisen en kostte veel tijd bij een lage opbrengst. We voerden realistische gesprekken. Nieuwe campingbezoekers komen niet vanzelf naar je toe, zo maakte hij duidelijk. Er kwam een nieuwe website en een facebookpagina, die worden onderhouden door onze dochter. Nu loopt de camping hartstikke goed: mensen vinden ons weer. Financieel specialist Jan van Schijndel van VABIMPULS maakte een analyse van het gehele bedrijf. Er moeten nog veel stappen gezet worden maar het melkveebedrijf blijkt in de basis gezond.

Een toekomstbestendig scenario (2/2)

Familie Derks

Toekomstscenario

De toekomst is nog niet uitgekristalliseerd. Jan en Maria willen nog wel een tijdje door. En de zonen? Wellicht nemen ze hun familietrots gezamenlijk over, gecombineerd met een loondienstverband. Om dit verder uit te werken, vragen Jan en Maria nu de voucher voor fase twee aan. Graag willen ze – opnieuw samen met Erik – een bestendig toekomstscenario uitwerken. Er zijn al stappen gezet. De familie draait op dit moment mee in een pilotproject met een mestrobot van landbouwinnovator Lely. Deze maakt de mestgangen automatisch schoon, zuigt de gierlucht weg en verwijdert de ammoniak. Ook onderzoekt Jan de mogelijkheden tot het verwerken van groenafval middels bokashi, waarbij het afval met mest wordt vermengd en vervolgens gefermenteerd.

“Ik gun onze jongens een betere toekomst”, zegt Maria geëmotioneerd. “Wij hebben altijd zo hard moeten werken, en dan nog zag het aan het einde van de maand rood. Mijn hart vindt het prachtig dat ze ons bedrijf willen voortzetten, mijn verstand vraagt zich soms nog af of het echt haalbaar is.” Maria en Jan stellen eensgezind: “Met de hulp van VABIMPULS zijn er belangrijke stappen gezet en ligt nu duidelijk op tafel dat we een familie Derks-bedrijf willen blijven. We hebben onze vechtlust en hoop voor de toekomst hervonden. We voelen ons weer gehoord.”

Verduurzamingslag voor verbinding tussen boer en burger

Familie Krol-Miedema

“Je plannen vallen of staan met een gemeente die achter je staat. Anders krijg je je vergunning niet en blijft het bij een droom.” Dat zegt Noortje Krol, die samen met haar partner Nico Miedema in Heeswijk-Dinther het familiemelkveebedrijf transformeert in een natuur inclusieve onderneming met een maatschappelijk karakter. VABIMPULS helpt hen om hun plannen scherp op het netvlies van de gemeente te krijgen.

Groeimogelijkheden

Noortje en Nico namen het succesvolle melkveebedrijf enkele jaren geleden over van Noortjes ouders. Het was – en is – een bedrijf met groeimogelijkheden. Lang werd ingezet op schaalvergroting waardoor het bedrijf nu 250 koeien telt. “Ik denk dat we dat heel goed gedaan hebben, het paste ook helemaal bij die tijd”, aldus Noortje. Nog steeds heeft het bedrijf groeipotentie. Maar het ondernemerspaar ziet nu wel dat het in de toekomst anders moet. De wens is om het bedrijf te verbreden en de verbinding tussen boer en burger te verbeteren. “We willen een verduurzamingsslag maken”, legt Nico uit. “We willen toe naar een melkveebedrijf dat een toevoeging is voor de natuur in plaats van een belasting.”

Agrarische kinderopvang met voedselbos

Om die voornemens te realiseren, willen ze hun bedrijf en locatie gaan benutten voor andere, duurzame activiteiten. Daar maakten ze al een start mee door zonnepanelen op de daken van hun stal te leggen. Deze zijn deels voor eigen gebruik (waardoor ze nu in stroom zelfvoorzienend zijn) en deels voor 20 huishoudens in de omgeving. Nico: “Verbreiding betekent ook risicospreiding. We oriënteerden ons daarom op wat we nog meer konden toevoegen aan ons bedrijf.” Geïnspireerd door de succesverhalen van vrienden die een kinderdagverblijf waren gestart, besloten ze ideeën te ontwikkelen voor een kinderopvang op de boerderij. Daar nóg verder op voortbordurend – en met ‘natuur inclusief ondernemen’ in het achterhoofd – ontstonden er plannen om de agrarische kinderopvang te combineren met een voedselbos. Idee daarachter: ouders van kinderen op de kinderopvang kunnen zich aansluiten bij het voedselbos, waarmee ze één keer per week een verspakket krijgen met groenten en fruit die de kinderen zelf mee hebben geplukt.

Plannen ‘scherper’ maken

De gemeente vroeg zich echter af of de plannen van Noortje en Nico wel onder het kopje ‘transitie van de landbouw’ vallen. De gesprekken daarover lopen nog steeds. “En daarom zijn we heel blij met de rol van VABIMPULS”, knikt Noortje. “Die fungeert als een brug tussen de gemeente en ons als ondernemer.” Daarnaast waarderen ze de aandacht die VABIMPULS heeft voor de mens, de ondernemer achter de plannen. “Daar worden je plannen scherper van.” Projectleider Peer Verkuijlen benadrukt dat dit een mooi voorbeeld is van een transitie: “Een ondernemer die niet gaat groeien in stuks vee maar die wil verbreden, passend bij het bedrijf en de omgeving met relevante maatschappelijke functies.”

De basis van het ‘boer zijn’

Noortjes ouders vinden de manieren waarop ze draagvlak proberen te vinden in de samenleving prijzenswaardig. Vader Krol: “En als ik zie hoeveel zorg zij ondertussen nog aan de dieren geven... Daar ben ik geweldig trots op.” Noortje benadrukt dat het contact met dieren voor haar en Nico de basis is van het ‘boer zijn’. “Maar wat ook ontzettend mooi is, is het ondernemerschap. Dat je je eigen bedrijf kunt ontwikkelen. Dat geeft energie.”

“We willen toe naar een melkveebedrijf dat een toevoeging is voor de natuur in plaats van een belasting”

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

040 – 237 01 00

info@stimulus.nl

www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement voert Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's en fondsen uit in Zuid-Nederland en Vlaanderen.

FOTO'S

VABIMPULS, Stimulus Programmamanagement.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtima WEB en IT diensten

© Copyright 2022 Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend

Nieuwe Europese programma's voor Zuid-Nederland

Een nieuwe reeks programma's moet de komende jaren regionale bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden in staat stellen om samen oplossingen te ontwikkelen voor grote maatschappelijke uitdagingen. Brussel investeert in de nieuwe programmaperiode 2021-2027 410 miljoen euro in de regio Zuid-Nederland ter bevordering van regionale innovatie, economie en de noodzakelijke versnelling van transitie op het vlak van klimaat, energie, grondstoffen, landbouw en voeding en gezondheid. Hier komt nog eens ruim 550 miljoen bij voor samenwerkingsprojecten van Zuid-Nederlandse partijen met partijen in Vlaanderen en Duitsland.

Medegefinancierd door de Europese Unie

“Europese steun stimuleert brede regionale samenwerking, economische groei en versnelling van de transitie in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg”

Unieke samenwerking en innovatiekracht Zuid-Nederland

De provincies Noord-Brabant, Zeeland en Limburg beschikken over sterke innovatie-ecosystemen. Door ketenbrede samenwerking in de regio wordt binnen projecten gewerkt aan innovaties op het gebied van klimaat, energie, gezondheid, landbouw en voeding en grondstoffen die niet alleen bijdragen aan de realisatie van de genoemde transitie maar ook aan een brede welvaart. Zuid-Nederland heeft een brede focus. Projecten richten zich onder meer op digitale connectiviteit, schone energietechnologieën, duurzame bouw, de vermindering van emissies, de sanering van industrieterreinen en de omscholing van werknemers. De Europese steun stimuleert nieuwe vormen van samenwerking en zorgt ervoor dat innovatieve oplossingen sneller ontwikkeld kunnen worden. Het geld komt via subsidieprogramma's terecht bij bedrijven, kennisinstellingen, lokale overheden en burgercorporaties.

Gido ten Dolle, programmamanager Europa Zuid-Nederland: “Om maatschappelijke uitdagingen nu en in de nabije toekomst het hoofd te kunnen bieden is brede samenwerking op Europees, landelijk en regionaal niveau onontbeerlijk. We hopen dat we met de nieuwe Europese programma's de kracht van Zuid-Nederland optimaal kunnen inzetten en daarmee de impact van de innovaties op onze samenleving en economie vergroten. Daar zullen zowel inwoners als bedrijven van profiteren.”

In 2022 en 2023 starten er op Zuid-Nederlandse schaal maar liefst vier Europese programma's. We lichten ze hieronder kort aan u toe.

OPZUID EFRO

Zuid-Nederland heeft met het EFRO-programma 2021-2027 (OPZUID) de ambitie uitvoering te geven aan de regionale innovatiestrategie en zo de regionale kracht op economie, ondernemerschap en innovatie te benutten en te versterken, met maatschappelijke én economische impact als doel. Dit houdt in: bijdragen aan innovatieve oplossingen op vijf grote maatschappelijke transitie die in Zuid-Nederland én mondiaal spelen en marktpartijen in staat stellen (inter)nationale marktkansen te benutten. De vijf transitie – energie, klimaat, grondstoffen, landbouw & voeding en gezondheid – sluiten aan op de Green Deal en Europees en nationaal innovatiebeleid. Technologische kennis is belangrijk om tot doorbraken te komen, maar op zichzelf niet voldoende. De uitdaging is om de technologische én niet-technologische kracht van Zuid te benutten, door samenwerking binnen de regio maar juist ook over regiogrenzen heen. In het EFRO-programma geeft Zuid-Nederland deze inzet vorm via de beleidsdoelstelling 'Een slimmer Europa' en 'Een groener Europa'. Meer informatie over het programma en de openstellingen vindt u [hier](#).

Just Transition Fund

Als onderdeel van de 'Green Deal' heeft de Europese Commissie in januari 2020 het voorstel voor een Just Transition Mechanism (JTM) gepresenteerd. Het doel is om regio's die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen, financiële en praktische hulp te bieden in de energietransitie. Onderdeel van het JTM is het Just Transition Fund (JTF). Het Just Transition Fund heeft als hoofddoel om specifieke regio's en mensen in staat te stellen om te gaan met de sociale, economische en milieueffecten van de transitie naar een klimaatneutraal Europa. Het fonds financiert diversificatie en modernisering van de plaatselijke economie en verzacht de negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid.

Het transitiefonds ondersteunt gebieden die het zwaarst door de overgang naar klimaatneutraliteit worden getroffen en voorkomt dat de regionale verschillen binnen de Europese Unie groter worden. Om Europa in 2050 volledig klimaatneutraal te maken, zal op de lange termijn afscheid genomen moeten worden van emissie-intensieve industrieën, wat gepaard gaat met grote sociaaleconomische uitdagingen. Het transitiefonds biedt kwetsbare gebieden hiervoor financiële steun.

Het Just Transition Fund (JTF) zet in op drie sporen:

1. Arbeidsmarkt
2. Innovatie
3. Investeren in technologie, systemen en infrastructuur in de geselecteerde JTF-gebieden.

De geselecteerde JTF-gebieden (COROP) in Zuid-Nederland zijn:

- West-Noord-Brabant – Moerdijk
- Zeeuws-Vlaanderen – Vlissingen Oost
- Zuid-Limburg – Chemelot Campus.

Meer informatie en nieuws vindt u [hier](#).

GLB-NSP

Het Nationaal Strategisch Plan (NSP) is de Nederlandse invulling van het nieuwe Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Het is de opvolger van het huidige Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3). Dit deel van het GLB focust op kennis, innovatie, samenwerking, investeringen en jonge boeren. Nieuw is de gebiedsgerichte aanpak, om nog meer impact te creëren. Het gaat dan om de aanpak voor specifieke problemen die verder gaan dan één bepaald perceel of bedrijf. Ook het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) valt onder deze pijler.

Voor de onderdelen die provinciaal opgesteld worden komt voor Zuid-Nederland naar waarschijnlijkheid circa € 125 miljoen beschikbaar in de regio. Dit deel van het NSP-budget bestaat voor ongeveer de helft uit cofinanciering van nationale overheden, met name provincies en waterschappen.

In Limburg, Noord-Brabant en Gelderland gaat de uitvoering via Stimulus Programmamanagement, in Zeeland via RVO. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een call systematiek. Vanaf het voorjaar 2023 zullen naar verwachting de eerste calls geopend worden. In de basis zijn deze openstellingen voor projecten gericht op verduurzaming van de landbouw. Ook zal er weer budget zijn voor LEADER. Hierbij staan bottom-up initiatieven centraal.

Meer informatie over het NSP vindt u [hier](#).

Interreg Vlaanderen-Nederland

Interreg Vlaanderen-Nederland is gericht op grensoverschrijdende samenwerking tussen Vlaamse en Zuid-Nederlandse aanvragende partijen. De ambities van het programma laten zich vertalen in vier beleidsdoelstellingen: Een slimmer Europa, een groener Europa, een sociaal Europa en een Europa zonder grenzen.

Binnen deze vier beleidsdoelstellingen zullen Vlaams-Nederlandse projecten worden gefinancierd op tal van domeinen. Zo investeert Interreg Vlaanderen-Nederland in:

- innovatie en onderzoeksinfrastructuur
- opleiding en het functioneren van de arbeidsmarkt
- mitigatie van en adaptatie aan de klimaatverandering
- biodiversiteit en het tegengaan van luchtverontreiniging
- duurzame vrijetijdsbesteding en toerisme
- het oplossen van administratief-juridische knelpunten aan de grens.

Binnen verschillende doelstellingen is aandacht voor herstel na de coronacrisis. Een rode draad in het geheel is de relevantie voor de Nederlanders en Vlamingen zelf. Daarom zal in het nieuwe programma maatschappelijke relevantie en burgerbetrokkenheid een belangrijke rol spelen. Het programmagebied Interreg Vlaanderen-Nederland 2021-2027 beslaat geheel Vlaanderen en Zuid-Nederland (de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Nederlands Limburg).

De uitvoering van het programma is belegd bij het [grensregio programmasecretariaat](#) in Antwerpen. Via Stimulus Programmamanagement kan provinciale cofinanciering aangevraagd worden voor Brabantse Interreg BA-projecten.

Meer informatie over het nieuwe Interreg 6A Vlaanderen-Nederland programma vindt u [hier](#).

CONTACT

Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven

- ☎ 040 - 237 01 00
- ✉ info@stimulus.nl
- 🌐 www.stimulus.nl

Stimulus Programmamanagement
voert Europese, nationale en
regionale subsidieprogramma's
en fondsen uit in Zuid-Nederland
en Vlaanderen.

© FOTO'S

Mechteld Jansen (portretfoto Dhr. Polman), LIOF, PharoX, Onera Health, Streetplug BV, Stichting ROC Summa College, Damen Naval Schelde Shipbuilding BV, ZLTO, John van Dis & Claudia van Genuchten, Solyma, Veilektro, Veldia, Microlab, Officecenter, Bart Vercoetere, Noor Schellens, Interreg Vlaanderen-Nederland, Energie Coöperatie Udenhout (ECU), Maurice Horsten, Colsen, SMS Stamp Tool & Mould Technologies, Lake3D, VABIMPULS, Europese Commissie, Stimulus Programmamanagement.

VORMGEVING EN REALISATIE

WEBtime WEB en IT diensten

© Copyright 2022, aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend

